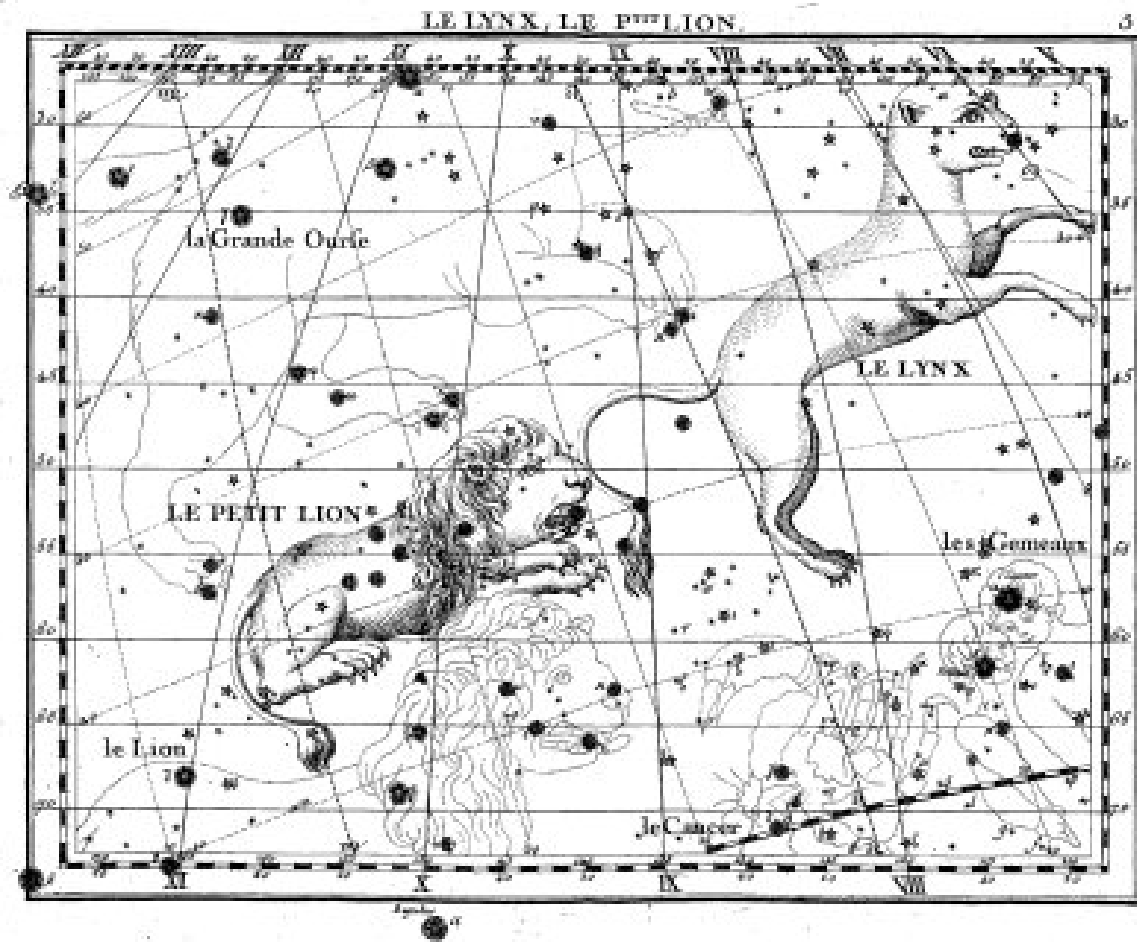

PANORAMA

103

KASNA JESEN 2008.

**Razgovor s Predragom Raosom:
U GLAVI IMAM 120 ROMANA**

UVODNIK

Štovani štioče, ovaj kasnojesenji broj sačinjen je kao odraz materijala koji pristižu: čini se kako ljudi u nas pišu sve više i sve bolje. Znanstvena fantastika u Hrvatskoj, čini se, diše punim plućima.

Sadržajem sam prilično zadovoljan: dvoje iskušanih autora i dvojica debitanata. Naime, Tereza Rukober donosi nam ponešto introspektivnu priču, dok je minijatura Kristijana Novaka pomalo eksperimentalna. S druge strane, priča Danijela Gorupeca bavi se epidemijom na području Gorskog Kotara. Istina je da je takvih priča bilo i prije (sjetimo se srpskog romana *Besnilo* Borivoja Pekića iz davne 1983.!), no Gorupec donosi svježinu obrade i suvereno režiranu akciju. Na posljetku, pripovijest Igora Rzauneka *Bočica* (nema veze s Bočkovom družicom!) zapravo je mogla biti smještena u, recimo, talijansku renesansu ili tridesetogodišnji rat, kako je to spomenuo Aleksandar Žiljak. No, lijepo je ispričana, pa se samo mogu nadati kako će se Rzaunek razviti u punokrvnog žanrovskog autora.

Prava poslastica je razgovor s Predragom Raosom, dugogodišnjim autorom čija je žanrovska šutnja godinama davala povoda

spekulacijama: što Raos drži u ladici!? Sad smo i to saznali. Naime, za razgovor uvijek raspoloženi Raos daje nam uvida u svoje planove, nad kojima samo možemo *guštati* i čekati objavljivanje njegovih sljedećih romana.

Na žalost, opraštamo se i od dva poslenika žanra: preminuli su Thomas M. Disch i Michael Crichton, dvije sasma oprečne osobnosti koje su u bitnoj mjeri zadužile SF, svaki na svoj način.

A sad, na čitanje!

U Zagrebu, 24. studenog 2008.

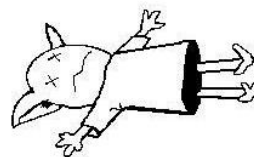
"Parsek" na webu:

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

PARSEK je paradoksalno-sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, IV. Podbrežje 5, 10000 Zagreb. Izlazi kvartalno i još ponekad. Svi prilozi vlasništvo i copyright autora. Uredio i prelomio: Boris Švel Dagi. Korigirao: Aleksandar Žiljak. Korice: John Flamsteed iz djela *Atlas Coelestis*, 1753.

Pouzdana pripadnica ženskih "tihih snaga hrvatskog SF-a", Tereza ovaj put varira motiv dugovječnosti, i što početi s njom...

Tereza Rukober

CESTA

Dok je čekala da joj otvore, Anita je razmišljala je o visokoj ogradi koja je bila postavljena oko kuće. Bila je tu zbog divljih životinja, kojih ovdje bilo puno. No, nije se bojala. Nije se osvrtała niti trzala na šumove iza svojih leđa - znala je da je to samo vjetar, no opet je bila svjesna da bi se u nekom drugom vremenu, dok je bila mlađa, jako bojala.

Otvorila joj je žena kratke plave kose i nježnog izgleda. Pogledala ju je znatiželjnim očima i pitala što treba.

- Oprostite, može li se negdje u blizini nabaviti gorivo?

Žena se zamislila, naslanjajući se na odškrinuta vrata.

- Stvarno ne znam. Mislim da se morate vratiti do grada. Ili čekati dostavu, ali oni dolaze jednom u dva mjeseca.

- A kada sljedeći puta dolaze?

- Ma bili su prošli tjedan. Morat ćete se vratiti do grada.

Anita se namrštila, podsvjesno stišćući oči u nervoznu grimasu. Stavila je ruke na bokove, a onda ih odmah spustila, sliježući ramenima nemoćno.

- Ne mogu se sad vratiti. Vozila sam ovamo cijela dva dana. Jako mi je važno da stignem na drugu stranu brda.

- A kamo idete? Sami ste? - upitala je žena, gledajući prema šumskoj cesti koja je prolazila pored kuće .

- Da, sama sam. Planirala sam stići u gradić do kraja tjedna, i onda se vratiti zrakoplovom.

- Cesta je jako loša, teško ćete stići tamo. A predviđaju oblačno vrijeme ovih dana, trebat će vam puno goriva.

Anita je pogledala prema nebu.

- Ne mogu vjerovati, vraćati se sada natrag, još četiri dana vožnje.

Plavokosa žena ju je gledala suosjećajno, Anita je shvatila da izgleda kao da će se rasplakati.

- Čekajte, mislim da vam ja mogu prodati nešto goriva.

Skoro je skočila od radosti: - Stvarno? Joj, to bi bilo divno!

- Samo nemam puno, možda dva kanistera. Hajde parkirajte vozilo u dvorište, pa ćemo vidjeti.

Žena je otvorila klizna vrata i odmakla se u stranu. Anita je stavila ruku ispod jakne i izvadila računalo koje joj je na trakici visjelo oko vrata.

- Hvala - rekla je. Zatim je ušla u dvorište, a vozilo je klizilo za njom po travnatoj podlozi i zaustavilo se nasred dvorišta.

Goriva je bilo dovoljno tek za nešto više od tri četvrtine spremnika.

- To je sve što vam mogu prodati. Pa zašto niste napunili spremnik kada ste kretali iz grada? - pitala je plavokosa žena zatvarajući prazne kanistere.

- Ne znam. Rekli su mi da je ovo dovoljno za preko brda. A ja nisam nikada bila ovdje, niti na nekom sličnom mjestu..

- Pa, bilo bi, da je sunčano vrijeme i da solarne ćelije naprave veći dio posla. Ovako nema šanse. Evo, sad imate dovoljno do zračne luke u koju želite stići, ali ipak ima jedan problem.

- Koji? - pitala je Anita nervozno.

- Cesta je stvarno jako loša. Ja nisam nikada prošla cijeli put, ali dio koji jesam je grozan. Za takav put vam treba puno energije, a ako slučajno zalutate i budete se morali vraćati, nećete imati dovoljno goriva. Ovdje uopće nema satelita, tako da možete lako zalutati. I zna biti prilično opasno noću, zbog životinja. Ja vam savjetujem da se ipak vratite u grad.

Anita je odmahнула glavom.

- Idem ipak. Previše mi je važno da pokušam stići kamo sam planirala. Koliko sam vam dužna za gorivo?

- Samo malo, moram izračunati. I dođite popiti jednu kavu, može?

Anita je klimnula glavom i nasmiješila se.

Sjele su prostoriju sa staklenim zidom, okrenutu prema vrtu. Uz kavu i kekse su se dogovorile oko cijene. Anita je opet izvadila svoje malo računalo i podmirila dug.

- Kako to da putujete sama?

Anita je slegnula ramenima: - Muž nije htio ići ovaj puta.

- Znači, vi ste prava avanturistica?

- Ma ne, nisam baš. A vi, sami ste ovdje, ovako usred ničega?

- Da, ja ovamo dolazim učiti. Kuća pripada mojoj teti, ali ona je rijetko ovdje. Ovdje imam mir, nema nikoga da me nagovori da idem raditi nešto drugo - nasmijala se plavokosa žena.

- Učiti za što, ako mogu pitati?

- Studiram geologiju. Treća godina.

- Znači, vi ste vrlo mladi? Ili vam to nije prvi studij?

- Imam dvadeset godina. A vi?

Anita je uzdahnula. Nije očekivala da će sresti tako mladu osobu na ovako zabačenom mjestu: -Joj, ja sam puno, puno starija od vas. Proživjela sam skoro cijelo stoljeće, imam devedeset i sedam godina.

Druga žena je bila iznenađena : - Pa definitivno bih vam mogla biti kćer ili unuka. Nemojte mi više govoriti "vi".

Anita se smješkala i šutjela nekoliko trenutaka, trebalo joj je neko vrijeme da izađe na kraj s činjenicom da osoba koja joj je upravo pomogla ima petinu njezine životne dobi.

- Zapravo, svi moji unuci su mlađi od tebe.

Šutjele su neko vrijeme, smješkajući se jedna drugoj. Mlada žena je prekinula tišinu:

- Rekli ste da vaš muž nije ovaj puta htio ići s vama? Pretpostavljam da radi, ili tako nešto?

- Ma, zapravo ne, mi smo razdvojeni već neko vrijeme. Prije smo uvijek putovali zajedno, ali sad već, evo, deset godina nismo zajedno. I ja sam krenula na put sama da nekako obnovim to vrijeme, kad već nismo zajedno.

- Još ste zaljubljeni u njega?

Anita je na trenutak zamišljeno gledala kroz prozor. Razmišljala je o pitanju ove djevojke koja je sjedila pored nje i o

tome kako je to pitanje jednostavno. I kako nije uspijevala pronaći jednostavan odgovor. Ipak je pokušala: - Ne. Zapravo da. Samo ne na isti način. Ali, nije to tako jednostavno. Ponekad, nakon toliko vremena, ljubav postane jako komplicirana stvar.

Mlada žena je gledala s malo zbunjenosti u licu. A onda se nasmijala smeteno: - Oprostite, previše sam znatiželjna.

- Ma, u redu je. Sasvim. Pričajte mi o studiju, i mene je nekad zanimala geologija, htjela sam to studirati.

Neko vrijeme su razgovarale o studiju, i o tome što se promijenilo, a što ostalo isto iz vremena kada je Anita bila studentica.

Malo kasnije, djevojka je upitala: - Znači, vama su nedostajala putovanja?

- Ne vesele me kao nekada. Nisam sigurna jesam li se u stanju radovati putovanjima i otkrivanjima novoga kao nekada. Proživjela sam previše toga...

Pričala je o sebi, o djeci i unucima, a onda o svome poslu.

- Ponekad mi se čini da je moj život, sva moja iskustva i sjećanja, da su kao neki balon, kojega više nije moguće napuhati. Osjećam da sam došla do granice i da ne postoji ništa što bih mogla naučiti, doživjeti ili osjetiti.

- Takvo razmišljanje mi nikako ne ide uz ovo što radite, krenuli ste na pravi mali pothvat, a ne želite nova iskustva?

- Sasvim suprotno, želim se samo vratiti na staro. Želim se vratiti čovjeku s kojim sam nekada bila sretna. Došla sam ovamo sama zato da njemu dokažem da me još zanimaju stvari koje smo radili zajedno. Zato mi je tako važno da dovršim ovo putovanje.

Dvadesetogodišnjakinja je klimnula glavom.

- Razumijem vas, donekle, ne baš sasvim. Ne razumijem kako možete baš sve isprobati. Uvijek ostaje nešto novo. Nego, recite li je li vam kava prejaka, ili vam treba još šećera?

Anitina šalica bila je gotovo puna, iako je djevojka već popila svoju.

- Ma ne, hvala. Nemoj se ljutiti, ali ne pije mi se kava baš previše.

Razmišljala je o tome kako je kava koju je djevojka skuhalo sasvim dobrog okusa, ali kako uopće nema želju da je pije. Iako, jako je voljela kavu. Pila ju je od svoje sedamnaeste godine, barem dvije šalice dnevno. Na brzinu je izračunala, bila je dobra u računanju napamet: barem pedeset tisuća šalica. No, sada je bila ravnodušna prema okusu tamne tekućine u svojoj šalici.

- Ma, naravno da se ne ljutim - rekla je djevojka.

Anita je ustala i rekla da bi trebala krenuti.

* * *

Cesta je postajala sve neravnija. Na nekim dijelovima sužavala se u put, kojim bi teško bilo proći i pješke. Vozilo je transformiralo svoje kotače i suzilo unutrašnjost, prilagođavajući se terenu - više je koračalo negoli okretalo kotače. Pokušavala je ne gledati u pokazivač goriva i ne brinuti o tome hoće li ga biti dovoljno. Vožnja je postajala vrlo neugodna, bila je umorna i već je dugo osjećala mučninu. Poželjela je izaći i hodati iza vozila, ali je znala da je ovako ipak brža. A i tješio je osjećaj da vozilo na neki, iako sasvim neosjećajan način, brine za njezinu sigurnost.

Vani je bilo vrlo lijepo. Grubi krajolik bio je mješavina kamenja i zelenila ispod sivoplavih oblaka, ispresijecan putovima koje su napravile životinje. Anita se počela pitati jesu li i put kojim se njezino vozilo probijalo također napravile životinje. Ali, bilo je vidljivo da je ovdje nekada prolazila puno šira cesta.

Kada više nije mogla izdržati truckanje i ljuljanje, zaustavila je vozilo.

Vani je mirisalo na zemlju i vjetar, i na neko divlje cvijeće. Već godinama nije nikamo putovala na ovaj način, niti se našla na potpuno nepoznatom mjestu. Zapravo, nije ovako putovala otkada nije bila s Mladenom.

U zadnjih nekoliko mjeseci neprestano je mislila na njega. Javila mu se pred neko vrijeme iz svog stana - zapravo nekadašnjeg njihovog stana - i to je bilo prvi

puta da mu je vidjela lice u zadnjih deset godina.

Bio je isti kao i uvijek. Nasmijan, pun energije. Vedar - i mlad.

- Nisi se nimalo promijenio - rekla mu je.

- Ti jesi - rekao joj je sa smiješkom. - Izgledaš puno starije.

Zaboravila je da je u zadnjih deset godina dopustila prirodi da učini svoje. Nakon razgovora otišla je na kozmetički tretman. Ostala je u toplicama tri tjedna, puštajući stručnjacima da za njezino tijelo učine sve što je bilo moguće. Potrošila je pravo malo bogatstvo. Nije da si to nije mogla priuštiti. Samo, u zadnjih desetak godina nije imala volje za takve stvari.

Kad se vratila iz toplica, trebalo joj je neko vrijeme da se prilagodi na promijenjenu fizičku snagu koju je osjećala. Njezino tijelo bilo je sada za polovicu mlađe od nje same. U ta tri tjedna u toplicama promijenilo se samo tijelo, a ona je ostala ista. No ipak, bila je svjesna koliko se puno promijenila od vremena kada je njezino tijelo zadnji puta bilo ovakvo kao sada.

Još od onog dana kad su razgovarali videovezom, svakog dana poslala bi Mladenu kratku poruku. Samo pozdrav, neku kratku misao, par stihova ili melodiju. Ili fotografiju s nekim krajolikom kojega bi slikala usput. Ponekad bi odgovorio - komentirao bi fotografiju ili se zahvalio na lijepoj misli. Iz njegovih odgovora nije mogla pročitati veseli li se njezinim

porukama ili mu one dosađuju, niti prepoznaje li u porukama njezinu želju da mu se približi.

Kada mu je rekla da bi ga željela vidjeti i da joj nedostaje, da joj nedostaju i on i godine koje su proveli zajedno, rekao joj je:

- Sjećaš li se zašto smo ti i ja uopće prekinuli?

- Naravno. Zato što nisam htjela otići s tobom na ono krstarenje.

Nasmiješio se: -To je bio povod, da.

- Voljela bih sada otići s tobom na neki put.

Odmahnuo je glavom: - Bolje ne. Mislim da ti više nemaš volje za takve stvari.

- Imam. Prošlo je dosta vremena, zaželjela sam se avantura.

Pokušala se držati veselo i našaliti. Ali nešto joj je zapelo u grlu. On nije htio ići nikamo s njom.

- Pretpostavljam da imaš neko bolje društvo? - pitala je.

- Nemam, uopće. Samo ne želim putovati s nekime tko je umoran i bez volje za nove stvari.

- Prošlo je deset godina otkad se nismo vidjeli, promijenila sam se.

- Stvar i je u tome da si se promijenila.

Otišla je tada sama na put, da mu dokaže da ima volje. Nije bilo bitno kamo. Otišla je u luku i odabrala prvu destinaciju koja se nudila. Kada se iskrcala iz broda,

iznajmila je vozilo, nabavila potrebne karte, hranu i potrepštine. Odabrala je neku rutu, bez previše razmišljanja, pazeći jedino na to da ne bude prelagana. Da u njoj bude barem malo avanturizma i otkrivanja. I da bude dovoljno zanimljiva da može slikati i Mladenu slati fotografije.

Šumska cesta vodila je preko brda i jedne velike doline, sve do maloga grada. Otuda se mogla ponovno vratiti zračnim putem. Samo je trebalo prijeći jedno brdo i jednu dolinu.

Stajala je vani pored vozila i udisala miris divljih biljaka.

Ovo mjesto je tako grubo i daleko i strano, a ja nikada nisam bila ovdje - pomislila je, intenzivno svjesna svoje osamljenosti.

Pored puta bilo je jedno veliko stablo, s bujnom svjetlozelenom krošnjom. Izraslo je praktički iz kamena, a čvorasto deblo se omotalo oko jedne stijene, prilagođavajući svoj oblik kamenom temelju. Zagledala se u to drvo s nekim dalekim osjećajem prepoznavanja. Kao i mnogo puta do tada, pripisala je taj osjećaj ispreplitanju gomile uspomena na slična mjesta.

- Kada živiš tako dugo kao ja, sjećanja ti se počinju ispreplitati - pomislila je umorno.

Promatrala je stablo i ostatke ceste i brda u daljini, udišući snažni miris biljaka. Odjednom, sasvim neočekivano se *puzzle* u njezinoj glavi složio i iskristaliziralo se sjećanje.

Sjetila se da je stablo bilo puno manje. I da je cesta bila široka, tako da putovanje nije bilo neugodno. Izašli su van da uživaju u pogledu i mirisu aromatičnih biljaka.

Sjedili su na kamenju, vjerojatno zagrljeni, nije se mogla sjetiti. Možda su i vodili ljubav naslonjeni na deblo. Često su to činili na svojim osamljenim putovanjima u dvoje.

Nije mogla biti sigurna što su radili, niti koliko dugo su bili na tome mjestu, ali znala je da su bili tu. Mogla se sjetiti kako su mirisale biljke i kako je mirisala Mladenova kosa. U detalje je znala kako je izgledao kamen oko kojega se ispreplelo deblo. Mogla je u centimetre izračunati koliko je to deblo bilo tanje nego sada.

Trebalo joj je puno da izračuna pred koliko je to godina bilo. Bila je sigurna da je bilo prije rođenja njihove djece. Sjetila se da su razgovarali o uređenju spavaće sobe u njihovom stanu, onom prvome, najmanjem.

Pokušavala se sjetiti detalja kao što su njezina boja kose i odjeća koju su nosili. Bilo joj je čudno kako se sjeća odjeće, a ne sjeća se jesu li na ovom mjestu vodili ljubav. Znala je da je Mladen imao na ruci ono malo crno računalo koje mu je kupila za rođendan. Za onaj rođendan koji su slavili na oceanu. Dakle, on je imao barem trideset dvije godine...

Nakon nekog vremena je, na vlastito čuđenje, uspjela izračunati da su bili na

ovome mjestu pred točno sedamdeset i jednu godinu.

Stajala je i promatrala cestu i drvo. Činjenica da je bila ovdje prije više od sedamdeset godina fascinirala ju je. I plašila, odjednom se osjetila vrlo uplašenom, na granici panike.

Bila je na istom mjestu gdje se nalazila prije vremenskog perioda dovoljnog za cijeli jedan ljudski život. Činjenica da je to mjesto isto odjednom se činila beznačajnom prema činjenici da vrijeme nije isto.

Široka cesta se pretvorila u skoro neprohodan šumski puteljak. Anita odjednom više nije vidjela puteljak, nego samu sebe, svoj čitav život. Ona je postala puteljak, nekadašnja široka cesta urušila se odavno.

Sjela je polako na jedan kamen uz put.

Bila je drugačija, neizbježno drugačija, nitko ne može ostati isti sedamdeset godina. Sjedila je neko vrijeme, praznog uma, a onda je odustala od putovanja, ponovno sjela u svoje vozilo i krenula natrag.

* * *

Vrata dvorišta bila su otvorena kada je stigla do kuće. Anitina dvadesetogodišnja poznanica je bila vani s vrtnim alatom u rukama.

- Vraćam se, ipak - rekla je Anita.

Djevojka joj je prišla, s vedrim osmjehom.

- Drago mi je. Jako mi je drago, brinula sam se za vas. Ja malo uređujem ove grmove ispred ulaza, dobro mi dođe pauza od učenja.

Anita je tek sad primijetila grmove sa žutim cvijetovima.

- Lijepi su - rekla je.

- Zašto ste promijenili odluku?

- Moram ti nešto ispričati, malo će čudno zvučati.

- Što?

- Shvatila sam da sam već bila ovdje.

- Stvarno? Pa kako, rekli ste da nikad niste bili ovdje i da ste tu da otkrijete nešto novo?

Anita je slegnula ramenima, smiješeći se malo smeteno.

- Znam da zvuči čudno. Ali shvatila sam da sam bila tu prije čitavih sedamdeset godina. Bila sam tu s mužem, nedugo nakon vjenčanja. Bili smo mladi i toliko drugačiji. Sve je bilo drugačije. A bilo je to prekrasno putovanje, ne mogu shvatiti kako mi je izbljedilo iz sjećanja.

- Sedamdeset godina je jako puno. Mogu shvatiti da se ne sjećate.

- Teško mi je prihvatiti da sam zaboravila nešto što je bilo tako lijepo, što mi je puno značilo.

Djevojka je slegnula ramenima.

- I kako je sve ovo izgledalo prije toliko vremena?

- Ova kuća je bila manja, tu je bio jedan čovjek s psom. Ali bilo je lijepo uređeno, ovo je tada bila prilično prometna cesta. Mi smo samo prošli, vozili smo dalje, išli smo u grad preko brda. Znam da smo se vozili jako dugo, muž je vozio, a ja sam drijemala. Nije uopće bilo naporno putovanje, bilo je mirno, bar tako pamtim. A danas je cesta stvarno neprohodna.

Djevojka se nasmiješila.

- Znači, već ste jednom bili na drugoj strani brda. Onda sada ne morate ponovno.

- Da, valjda ne moram.

- Dođite popiti još jednu kavu sa mnom. Ili barem nešto slično, ako ne želite kavu.

Anita je prihvatila, iako je znala da ometa djevojku koja bi trebala učiti. Ali osjećala se izgubljenom i godila je pomisao da će neko vrijeme biti na istom mjestu, moći na kratko "usidriti" svoje tijelo i svoje misli.

Mlada žena je donijela na stol zdjelicu s tamnozelenim okruglim plodovima.

- Ovo voće je svježije, raste tu, u mojem dvorištu, probajte.

Anita je uzela jedan okrugle plod u ruku. Bio je veličine šljive i savršeno okrugao. Kora je bila tamnozeleno i baršunasta, kao u breskve, a unutrašnjost se činila mekanom.

- Nisam to nikada jela. Kako se zove?

- Ne znam pravi naziv, ljudi to ovdje jednostavno zovu "zelene šljive".

Kada je zagrizla, slatko-kiselkasti sok joj je ispunio usta. Plod je bio sočan i ukusan.

- Stvarno je dobro. Nisam imala pojma da ovdje raste takvo voće.

Mlada žena se nasmiješila: - Rekli ste mi da vam se čini da ste sve isprobali i da ne postoji ništa više što biste mogli otkriti. A evo, niste još isprobali ni svo voće.

- Da, stvarno je tako. Evo, našla sam nešto novo, stvarno novo.

Aniti je došlo da se smije. Već dugo je gledala svoj svijet, sve što poznaje, sve što je ikada osjetila i proživjela, kao jedan ogroman balon koje se ne može više ni malo napuhati. Ipak, nije uopće bilo tako. Prvi puta u životu jela je ovu vrstu voća. Shvatila je da njezin svijet upravo postaje malo veći - veći baš za tu malu tamnozeleno lopticu koju je pojela.

Malo kasnije je krenula dalje, natrag prema mjestu s kojega je krenula, odustajući od putovanja. Poslala je usput Mladenu sliku okruglaste voćke i napisala da ju je prvi puta probala. Nije odgovorio, barem ne odmah.

Nije znala što će učiniti kada stigne u grad. Odlučila je da će vratiti iznajmljeno vozilo, pronaći hotel, večerati i prespavati jednu noć, a tek ujutro razmisliti dalje.

Premda je motiv nove i nepoznate zarazne bolesti koja donosi mahnitanje već dobro poznat i u spekulativnoj fikciji, i na filmu, priča Danijela Gorupeca - debitanta na stranicama "Parseka" - predstavlja primjer kako je moguće obraditi poznatu stvar na svjež način. Priča je u prvoj verziji objavljena na on line radionici pisanja <http://forum.tip.it/nosf/index.php>

Danijel Gorupec

KONCEPT BOLESTI, KONCEPT PONOSA

Vozim Ladu Nivu šumskim putevima Gorskog Kotara. Povremeno se zaustavljam, izlazim, provjeravam. Tražim znakove. U svih ovih devet mjeseci niti jednom nisam pronašao nikakvog traga. Naravno, to ne znači nužno da na mojem području nije bilo zaraze. Područje je veliko. Na njemu su četiri veća sela, a također ima i usamljenih kuća raštrkanih po divljini. U nekima od njih još žive ljudi. Tu, na mojem području, živi barem jedan vučji čopor. Velik - čak šest vukova, mislim. Ja znam gdje im je trenutno brlog. Prije desetak dana slučajno sam nabasao na njega. O lokaciji nisam rekao nikome jer to mi je posao - da ih štitim. A imaju i štence, siguran sam u to.

Ova šuma sada je moj ured i moj dom, jer sam nešto poput lovočuvara. Specijalnog lovočuvara. Na taj me položaj još prije devet mjeseci hitnom uredbom postavila država. Desno od mene, oslonjena na suvozačko sjedalo, nalazi se moja puška. Nije sačmarica. Poluautomatska puška ima spremnik za dvadeset metaka, a na kućištu je pasivna noćna optika. To je policijsko oružje. To je puška za ljude.

Mislim da nas sada ima tridesetak. Nas, specijalnih državnih poslanika regrutiranih iz policijskih redova. Svatko od nas dobio je svoje područje koje redovito obilazi. Jedna od naših zadaća je da pomažemo lokalnim čuvarima i lovačkim društvima u zaštiti krupne divljači. Pritom

prvenstveno mislim na vukove, jer oni su u danoj situaciji daleko najugroženija vrsta.

Naša druga zadaća je, naravno, obuzdavanje panike.

* * *

Dvanaest sati i sedam minuta. Zapištala je motorola.

- Hej, DeJane, čuješ li me? Mislim da sam nešto našao - bio je to glas Lovre Radotića, lokalnog lovočuvara.

- Čujem te. Reci.

- Našao sam lešinu. Truplo vuka. Zaklan je... Mislim da ga nisu ljudi. Ja sam dolje u Markojevom klancu. Dolaziš? Vidjet ćeš auto parkiran uz put.

- Jesi išta dirao?

- Nisam, ništa.

- Nemoj ništa dirati. Dolazim za petnaest minuta.

Okrenuo sam Ladu i nagazio. Zaklani vuk je loša vijest sama po sebi, ali to još uvijek nije trebalo značiti zarazu. Ne bi bilo nečuveno da je neki vuk samotnjak zalutao na područje lokalnog čopora i, jadan, platio glavom. Sivko nije trpio konkurenciju. Osim toga, vuka je mogao ubiti i medvjed, pa čak i čovjek. Iako bi se čovjek vjerojatno poslužio puškom. Ljudi ne kolju. Obično ne.

* * *

Vukodlačja groznica je za mene zabranjeni naziv te bolesti i ne smijem se

njime koristiti u javnosti. Doduše, svi komercijalni mediji se njime obilato koriste, očigledno neopterećeni ikakvom odgovornošću. A smišljaju i još gora imena. Valjda vjeruju da je to dobro za njihov posao - itekako im zamjeram!

"Vukodlak", ta riječ-šapat koja već više od godine dana hladnom jezom okiva naše brđane. Ali jednako tako i "Vukodlak!", riječ-uzvik koja vrućom mržnjom prijeti istrjebljenju čitave vučje populacije naše države. Naravno da ne mogu zamjeriti brđanima na takvoj nepromišljenosti jer dobro znam koliko je strah plodan u gomili. Strah je demon koji se hrani množinom. No, ljudi u panici odveć su smrtonosni, neselektivno smrtonosni, da bi ih se moglo ostavljati bez kontrole. Netko mora čuvati i vukove.

Osobno, više se bojim izbezumljene rulje nego vukodlaka... A vidio sam vukodlaka. I mogu reći da je prizor, u najmanju ruku, uznemirujući.

* * *

Dvanaest sati i dvadeset četiri minute. Napokon pronalazim Radotićev automobil, Ladu identičnu mojoj. Parkiram do nje i primjećujem da Radotić sjedi unutra, u svojem automobilu. Izlazi kad i ja. Uznemiren je, vidim mu na licu. Steže remen puške, lovačke sačmarice.

- Ovuda - pokazuje mi i kreće prvi - Dosta je razderano, ali sigurno je lešina vuka. Mislim da ga nisu ubili ljudi.

Ovo posljednje izgovorio je s tjeskobom. Znam da bi njemu bilo puno draže da ga *jesu* ubili ljudi. On misli da bi se s ljudima lakše nosio. Barem lakše nego s tom novom, tajanstvenom i strašnom bolesti. Meni su, pak, obje te mogućnosti jednako neugodne.

- Vjerojatno je - govorim mu - neki vuk samotnjak zalutao, pa ga je Sivkov čopor zatukao.

- Da - zastaje na trenutak i okreće se prema meni, pogleda punog olakšanja - Da. To bi moglo biti. Da, da - shvaćam da na tu mogućnost prije nije niti pomislio.

Nakon stotinjak metara dolazimo do lešine. Uistinu, mnogo krvi i vučjih tragova u blatu. Samo vučjih. Zaključujem, dakle, da nije medvjed. Ovog vuka je rastrgao vuk, jedan ili više njih. Nažalost, ne mogu utvrditi koliko je točno vukova bilo ovdje.

- Lovro, vrati se do automobila i donesi rukavice i vreću. I knjigu. - bio sam glup što sve to nisam odmah uzeo sa sobom.

Radotić samo stoji.

- Ajde! - potaknem ga, i on ode.

U međuvremenu, pronalazim nekakav štap i njime okrećem glavu lešine. Primjećujem poznatu bijelu mrlju na desnom uhu. Sranje, to ne sluti na dobro... A onda je nešto šušnulo. Učini mi se da vidim pokret u grmlju. Bacam štap iz ruke i hvatam se puške. Sva su mi čula i svi mišići

napeti. Usmjerim cijev prema jednom grmu. Ništa. Pa prema drugom. Ništa.

Polako se saginjem, ne ispuštajući grmlje iz vida, osluškujući kao radar. Dohvaćam opet onaj štap i bacam ga prema grmu. Ništa, apsolutno ništa. Učinilo mi se. Napetost popušta i zamjenjuje je lagana drhtavica. Okrećem se i uz olakšanje primjećujem da me Radotić nije mogao vidjeti ovako uspaničarenog. I bolje, iako osobno smatram da je poneki individualni trenutak panike sasvim različita pojava od iracionalnog straha koji tjera bezumnu gomilu, a zbog čega ja ovdje pokušavam održati neki autoritet.

Još slabim rukama dohvaćam knjigu koju je donio Radotić. Listam. Evo je. Lešina pred nama je definitivno mala Kike, omega iz Sivkovog čopora. Ima istu onakvu bijelu mrlju na desnom uhu. I Radotić to primjećuje. Gledamo se zabrinuto. Koliko je nama poznato, nijedan drugi čopor nije u zadnje vrijeme posjećivao ovo područje, dakle postoji opravdana sumnja da je Kike ubio lokalni vuk. Vuk iz njezinog čopora. Netko njezinog roda. Vuk možda bolestan od groznice. Vukodlak.

Kike smo strpali u vreću. Radotić će je odvesti u grad na analizu, a ja se spuštam za njim do obližnjeg sela i razmišljam što mi je najpametnije uraditi. Svakako treba ljude upozoriti na moguću pojavu bolesti. A opet, treba izbjeći paniku. Dva oprečna zahtjeva.

Sjećam se kada sam prvi i jedini puta vidio vukodlaka. Odveli su nas u bolnicu, na zarazni odjel. Preko usta i nosa su nam vezali masku, filter za disanje, jer tada se još nije znalo da se bolest prenosi jedino ugrizom, krvlju i slinom. Pacijent se nalazio u izoliranoj sobi. Za krevet je bio sapet remenima. Bio je potpuno gol, izrazito mršav. Mišići su mu se grčili i napinjali. Koliko se sjećam, niti jedne sekunde nije se smirio ili opustio. Mjesta gdje su remeni objužljivali njegove udove bila su crvena od krvi. Ne vjerujem da je mogao potpuno kontrolirati svoje tijelo, ali definitivno je bio svjestan našeg prisustva. Dizao je glavu i buljio u nas prodornim pogledom. I škljocao je zubima.

Ne, te zube neću nikada zaboraviti. Bolest mu je potpuno izobličila lice. Mislim da nije mogao zatvoriti usne, zbog čega su mu zubi uvijek bili vidljivi. Zubno meso se povuklo, degradiralo, pa su mu okrvavljeni zubi izgledali gotovo duplo dulji nego u zdrava čovjeka. Tim zubima je rezao kroz zrak, prema nama. O da, sada znam koliko je bio žedan naše krvi.

Pokazali su nam nešto. Liječnik je uzeo čašu obične vode i uputio se prema pacijentu. Vukodlak se izbezumio. Panični strah izbijao je iz njegovih očiju, lica i čitavog tijela. Napinjao je remene u pokušaju da se odmakne još koji centimetar. Dok sam ga tako gledao, shvatio sam da bi to biće, kada bi imalo dovoljno snage, rado

polomilo vlastite ruke samo da što dalje pobjegne od te proklete čaše vode. No liječnik se ubrzo povukao. Ovo je bilo samo za demonstraciju. I to kakvu demonstraciju... Hidrofobija, bjesnoća na kvadrat!

Daleko od toga da nije bio žedan. U stvari, žeđ ga je razdirala. Sve njegove misli, sva njegova žudnja bila je usmjerena samo jednom cilju - da se napoji. Samo što voda nije dolazila u obzir. Voda bi mu donijela samo nerazumnu bol, a možda i smrt. Postojala je samo jedna tvar koju je mogao gutati bez bolnih grčeva. Topla, slana krv. Krv sastava što sličnijeg njegovoj vlastitoj. Takva mu je mirisala.

Vukodlak je umro nepuna dva dana kasnije. Prvo je pao u komu, a par sati kasnije i umro. Tada sam, čitajući njegov bolesnički karton, doznao da mu je ime bilo Ivica. Jednostavno svakodnevno ime, Ivica. A vidio sam i njegovu obitelj. I tek sam onda prvi put o njemu razmišljao kao o nesretnom, bolesnom čovjeku, a ne kao o mahnitom vukodlaku. Možda me upravo to kasno osvješćenje navelo da se danas bavim ovim poslom.

* * *

Bilo je već četrnaest sati i devet minuta kada sam stigao u selo. Zatražio sam da se ljudi okupe u kavani, jednoj u mjestu, a djeca su taj moj poziv brzo pronijela od

kuće do kuće. Na kraju, okupilo se petnaestak ljudi. Svi su bili muškarci.

- Slušajte me svi - započeo sam. - Vaš Lovro je otišao u grad. Poslao sam ga da na institut odnese lešinu vuka koju smo našli gore u šumi... - odmah sam osjetio napetost i nervozu u zraku.

- Slušajte, nema mjesta panici. Vjerojatno nije ništa značajno. Ipak, hoću vas zamoliti... - nastavio sam.

- Vukovi su zvijeri. Samo je štete od njih - prekine me netko.

- Slušajte...

- Trebalo ih je sve pobiti - nadoda netko drugi.

- Mir!

- Treba ubit' krvoloka!

- MIR! - proderem se najglasnije što mogu. Uspjelo je, žamor je utihnuo.

- Hoću da pazite što radite. Ne prilazite divljim životinjama. Ne puštajte djecu samu van sela. Svoje pse i druge životinje zatvorite ili vežite. Ne želim da lutaju uokolo - nabrajao sam mjere predostrožnosti. Ljudi su me slušali, ali vidio sam strah u njihovim očima.

- Ponavljam da se radi samo o preventivnim mjerama. Vjerojatno se ništa opasnog ne događa... I želim da o tome obavijestite sve mještane.

Ljudi su se razišli, a ja sam ostao razmišljati što raditi dalje. Činilo mi se da je najbolje pričekati dan, možda dva, dok ne stignu rezultati analize Kikina trupla.

Ali, negdje oko šesnaest sati toga dana stigla je najstravičnija moguća vijest. Nikola Šatrak je nestao, a truplo njegove majke pronađeno je u njihovoj kući. Iskasapljeno. Bože! Poznavao sam ih oboje. Živjeli su u samotnoj kući podalje od sela i bilo je normalno da ih se ne vidi i po nekoliko dana. Netko je, očigledno nakon mog govora u kafiću, pošao do njih da im prenese vijesti i naišao na stravičan prizor.

Srećom, policija je brzo došla. Bilo ih je i gore na mjestu događaja, i ovdje dolje u selu. Ispitivali su ljude i radili zapisnike. To sam smatrao dobrim jer je seljane trebalo okupirati nekim poslom. Bolje nego da izmišljaju gluposti. Ja osobno nisam imao namjeru otići do kuće Šatrakovih. Jedino sam nazvao Radotića da čujem što je patolog utvrdio.

- Kako izgleda? - upitao sam ga sa strepnjom.

- Izgleda... - rekao mi je - Izgleda baš onako... To su ljudski ugrizi.

Oko devetnaest sati, ljudi su se počeli okupljati u središtu sela. Bili su nabrušeni. Neki od njih otvoreno su pokazivali oružje. Najčešće su spominjali tu jednu riječ. Riječ-uzvik - "vukodlak!" I nisu puno marili za logiku i argumente, potpuno zaboravljajući da je Nikola Šatrak njihov sumještani, poznanik i prijatelj. S vremenom, prikupljalo ih se sve više, a demon straha jačao je među njima. Zbog svega toga sam napokon nazvao načelnika policije i

predložio uvođenje policijskog sata u selu. On se složio.

Policija je potjerala ljude kućama. Ovoga puta, srećom, na vrijeme. Selo je sada bilo sablasno mirno. Gledao sam kako tri čovjeka u policijskim uniformama patroliraju selom dok je mjesec izlazio. Zamišljao sam jezu u njihovim očima. Riječ-šapat, "vukodlak", sigurno se uvukla i među njih, jer i oni su, naravno, bili čuli sve ono o čemu su govorili ljudi. Nadao sam se samo da njihova nervoza neće doći glave nekog nediscipliniranog seljana, koji je baš odlučio ne poštovati nametnutu zabranu kretanja.

* * *

I ja sam bio nemiran. Ne toliko zbog straha nego više zbog potrebe da nešto uradim. Bilo je glupo i danas, nakon što se devet mjeseci ništa nije događalo, samo sjediti ovdje. Napokon sam, oko dvadeset dva sata i deset minuta, iskoristio svoje policijske povlastice, izašao iz kuće, sjeo u Ladu i zaputio se u šumu. Krenuo sam prema vučjem brlogu, niti sam točno ne znajući što bih tamo imao raditi. Nekako mi se činilo da ima više smisla biti tamo nego ovdje u selu. Ako ništa drugo, možda uspijem doznati koliko se zaraza proširila na moje vukove.

Ladom se ne može baš blizu. Trebalo je prohodati još skoro kilometar. Srećom, puno sam puta već prošao ovuda, također

noću, jer od kada sam nabasao na brlog koristio sam svaki slobodni trenutak da potajice promatram vukove. Sa sobom sam nosio snažnu baterijsku svjetiljku i svoju pušku s opremom za noćno ciljanje. Jasno da sam se bojao mogućeg susreta s vukodlakom. Znao sam za čak dva vukodlaka na ovom području. Jednog vučjeg, koji je zaklao Kike, i jednog ljudskog koji je zaklao svoju majku - Nikolu Šatraka. Ipak, odlučio sam ignorirati strah jer razuman čovjek, za razliku od gomile, to može. Barem jednog od ta dva vukodlaka vjerojatno je već dokrajčila njihova vlastita bolest.

Smjestio sam se na svojem mjestu za promatranje i čekao. Vučji brlog nalazio se nekih četvrt kilometra dalje, preko male čistine. Ugasio sam baterijsku svjetiljku. Bila je mjesečina i mogao sam dobro vidjeti i bez opreme za noćno promatranje. Prvih pola sata, sat, nije se ništa događalo. A onda su se pojavili vukovi. Vukovi na mjesečini.

Među njima odmah sam prepoznao Sivka. Ponosni Sivko je najkrupniji vuk kojeg sam ikada vidio. Ponosni alfa mužjak od možda čitavih pedeset kilograma. Primijetio sam da Sivko, s još druga dva vuka, kruži oko četvrtog. Taj četvrti, vidio sam, polako je napredovao točno u smjeru brloga. Hodao je nekako asimetrično, zgrčeno. Zubima je škljocao zrakom i ja sam ubrzo shvatio da gledam vukodlaka. Noćnu moru nas ljudi, ali i njih, vukova.

Odjednom, iz smjera brloga dotrči još jedan vuk i pridruži se plesu oko vukodlaka. Vjerojatno dadilja koja je čuvala štence. I onda shvatim što se događa. Vukodlak je žedan. Žeđ ga razdire. Ovako slab, vukodlak ne može dohvatiti niti jednog od odraslih vukova, ali može štence. Štenci su njegov cilj. Da, i vukovi to sigurno znaju, ali zašto ga onda ne napadaju? Zašto samo kruže oko njega? Svaki od tih vukova mogao bi s lakoćom zaklati tu ruševnu, bolesnu jedinku. Tog bijednog vukodlaka.

Razmišljam u čudu. Je li moguće da se vukovi boje zaraze? Je li moguće da shvaćaju taj mehanizam, koncept zarazne bolesti? Malu Kike je, vjerujem, rastrgao upravo ovaj vukodlak dok je još bio dovoljno snažan. Sada to više ne može ponoviti, ali taj vukodlak im i dalje prijeti još gorim usudom. Naime, onaj koji se usudi napasti ga, izići će iz dvoboja možda tek ogreben, ali čekat će ga sudbina daleko gora od puke nasilne smrti. Sudbina vukodlaka. Zato se i pitam je li moguće da vukovi razumiju mehanizam zarazne bolesti. Ipak, ne bih to tvrdio; vukovi su samo životinje. Mora da od vukodlaka zaziru jednostavno zbog nesavladive gadljivosti koju osjećaju prema tom izobličenom bolesnom stvoru što prijeti da im proždere štence.

Namještam pušku na naslon, ciljам i okidam. Vukodlak pada kao pokošen. Ostali vukovi se razbježe na sve strane. Nepunu minutu kasnije ponovno se skupljaju oko lešine. Niti sada joj ne prilaze blizu, drže

razmak. To je dobro, lakne mi, ne bih htio da pokupe zarazu dirajući truplo. Minutu, dvije kasnije, vučica-dadilja ponovno otrči u smjeru brloga, a još dva vuka nestanu u šumi. Ostao je samo Sivko. Sivko me gleda. Bulji u mene nekoliko trenutaka. Shvaćam da sam pucnjem otkrio svoj položaj. Zatim i Sivko nestaje u šumi.

Definitivno moram pokupiti vukodlakovo truplo. Ostane li ovdje, bit će izvor zaraze. Moram se vratiti do automobila po vreću i rukavice. Naravno, da dođem do trupla morat ću se jako približiti vučjem brlogu, ali vukova se ne bojim. Ne zdravih vukova. Čak i ako se pojave negdje u blizini, bit će dovoljan samo pucanj u zrak pa da rastjeram čitav čopor.

Ponoć je. Otvaram prtljažnik Lade i vješam baterijsku svjetiljku na vrata. Uzimam vreću i rukavice. Razmišljam na čas treba li mi još štogod. Napokon podižem ruku da zalupim vrata kada me strahovit udarac u desni bok baca u stranu. Ostajem bez zraka. Spotičem se o neki korijen i padam na leđa. Nisam izgubio svijest, ali tijelo mi je u grču. Ne mogu se pomaknuti. Dva metra od mene, kraj mojeg automobila, stoji vukodlak. Bulji u mene.

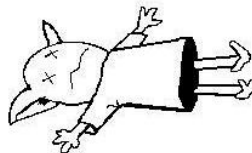
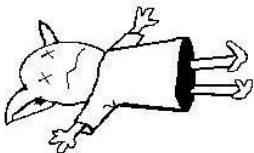
Lice mu je groteskno izobličeno. Vidim mu zube. Drži ih otvorene. Jasna je žeđ u njegovim očima. Obasjan je baterijskom svjetiljkom što se njiše na vratima.

- Nikola! - napokon dolazim do zraka. Prekasno. Vukodlak već skače na mene. Grč

mi i dalje ne dopušta da se pomaknem. Odjednom nešto veliko preskače moju glavu i u zraku se silovito sudara s vukodlakom. Oba tijela udaraju u automobil, a zatim padaju na tlo. Nekoliko sekundi hrvaju su se na tlu, a onda se sve umiri. U nevjerici gledam kako je Sivko zario svoje krupne očnjake u vukodlakov vrat. Ne pušta.

Uspijevam ustati. Dohvaćam pušku. Čekam. Sivko napokon pušta svoju žrtvu. Okreće glavu prema meni. Polako. Vidim ranu iznad njegovog oka. To je ljudski ugriz. Sivko je ugrizen.

Očekujem da će Sivko sada nestati u šumi. Ali, ne! Sivko se primakne dva koraka i legne na tlo do mene. Gleda me i tiho cvili. Ne razumijem. Što si to napravio, Sivko? Što to radiš sada? Ali, onda mi se učini da sam sve potpuno shvatio. Sivko je vratio uslugu, višestruko. Zbog nečega, ponosa ili čega, odlučio ju je platiti svojim životom. Podižem cijev i ciljam u Sivkovu glavu. BANG! Sivko je mrtav... Siguran sam da sam ga ispravno razumio. I ja bih vjerojatno radije odabrao trenutačnu smrt nego sudbinu vukodlaka.

Imam ljudsko truplo pred sobom. Nikolino. Zovem policiju.

* * *

Nakon mjesec dana karantene vratio sam se svojem poslu - kao heroj. To je, valjda, dobro jer olakšava držanje autoriteta pred uspaničenom ruljom. Sad na mojem području živi mali čopor od tri vuka koji itekako treba zaštitu i od ljudi, i od opake bolesti. Ali čopor ima i dva mala, živa i zdrava štenca, pa mislim da će opstati. A što se bolesti tiče, kažu mi da su cjepiva već u fazi testiranja.

O stvarima koje su se dogodile one noći punog mjeseca sada razmišljam uz oprez i sumnju. Vukovi su ipak samo životinje i nisu sposobni za apstraktne mentalne koncepte. Zato ću se uvijek pitati jesam li ispravno shvatio posljednju želju sivog vuka koji mi je spasio život. Možda je ta njegova želja postojala jedino u mojoj glavi, a ja sam je umislio da sebi olakšam ono što bih ionako morao uraditi. Onaj pucanj mi još zvoni u ušima.

Još jedan debitant na stranicama fanzina, Igor Rzaunek nam donosi vrlo lijepu priču.

Igor Rzaunek

BOČICA

Tijekom svog životnog putovanja, čula je jednu izreku.

Muškarcu je najbliži prijatelj drugi (skriveni) nož, a ženi bočica s otrovom.

To je bila otprilike suma njenog životnog cilja: doći čovjeku kojeg je čitav svoj život prezirala dovoljno blizu da ga otruje.

Ji'tana je bila mlada djevojka kada ju je svijet poslao na taj put. To je bio dan kada je jedna vojska potjerala drugu iz njenog sela i tada, kao prava pobjednička vojska, uništila sve što se uništiti moglo i silovala sve što se silovati moglo. Uključujući nju. A ona je, od čitave svoje obitelji, još i najbolje prošla.

Tako je ostala, s nepunih šesnaest godina, sama u svijetu i bez ikoga usred ruševina svog dotadašnjeg života. Trebalo joj je sljedećih deset godina da izgradi sasvim novi.

Ali nikad nije izgubila iz uma slike tog starog života. Uključujući i sliku

čovjeka koji ju je silovao i pobio joj obitelj. Igrom slučaja i nemarom jednog njegovog suborca, saznala je ime tog nitkova.

Frederik von Reuths, zapovjednik treće satnije vojske Tarmanskog kraljevstva.

Njega se zaklinjala - svake noći svog života tih deset godina - ubiti.

Problem je bio u tome što je pet godina kasnije saznala da je nova kraljeva desna ruka postao stanoviti nadvojvoda Frederik von Reuths, također zvan *Zlatni* radi svoje proklete kose koje se sjećala još i dan-danas, kao da ju je jučer vidjela.

Mali problem. Nije to nimalo narušavalo njenu odlučnost da napravi što mora. Samo je značilo da svoj otrov neće podmetnuti u nekoj krčmi, nego u palači. Svatko je bio podložan otrovu, trebalo je samo doći do njega.

Ali joj život jednostavno nije pružao pravu priliku.

Kada je otišla iz ruševina svog starog života u novi, zaglavila je u jednom gradu

kao prostitutka (možda točnije bijelo roblje), jer je bila naivna i vjerovala čovjeku koji se kasnije pokazao gadom u rangu von Reuthsa. Bila je njegov rob dvije godine dok nije jednog dana na tržnici vidjela i ukrala jednu bočicu.

Bočica je bila malena, jedva visine kažiprsta i nešto šira. Bila je od tamnog stakla i unutra je svjetlucala gusta zelenkasta tekućina. Čula je trgovaca kako otrov naziva *Meta-Arsen* i otkrila da se radi o vrlo otrovnoj tekućini koja se dobivala iz neke vrlo rijetke vrste tropskih žaba.

Nije znala koliko je otrov jak, pa je isipala svega par kapi svom svodniku jedne noći u pivo. Nije očekivala da će od toga biti išta, samo je željela probati za prvi put (iako se usrdno nadala!). Ipak, tih par kapi je bilo sve što je bilo potrebno. Njen je svodnik pao mrtav te večeri.

Uzela je sav njegov novac koji je našla u kući - nije ga bilo malo - i pobjegla iz grada. Nije očekivala da će nekome nedostajati lokalni svodnik, nasilnik i kamatar, ali ipak nije željela visjeti radi ubojstva, pa je preuzela drugo ime i nestala. Otprilike u to vrijeme, prvi je put sanjala o moru. Nikada nije vidjela more i ponekad je sanjara o tome da živi u kućici uz more, sretna i slobodna od svega, pa čak i svoje mržnje koja ju je tjerala dalje od mora.

Svodnikov novac se nije dugo održao, posebno zato jer je bila opljačkana brzo poslije, pa se unutar godine dana skrasila u jednom selu gdje je zapravo imala nekakav

normalan život. Počela je radeći kao pomoćnica za jednu dobru obitelj koja ju je tretirala kao vlastitu kćer. Sin te obitelji zagrijao se za nju i nakratko se poveselila da će nekako nastaviti svoj život normalno. Čak je i bočicu otrova zakopala na tajno mjesto u zemlju, iskreno se nadajući da je to zauvijek. Međutim, ubrzo se spustila na zemlju, kada je sin, metodom pokušaja, otkrio da više nije djevica. Tada su ju izbacili na ulicu.

Nije ih krivila, to je ipak bilo selo, ali je zamjerila sebi što je ona bila ta od njih dvoje koja je željela seks s njime. Da su prvo bili u braku, stavila bi ga pred gotov čin, pa ne bi došlo do toga. Ovako je čitava obitelj pretjerano reagirala kada je saznala - opet njenim glupim priznanjem poslije svega - da je bila kurva. To ih je još i više šokiralo, jer im je ona prije sasvim revno prodala ružičastu životnu priču nevine djevojčice.

Otišla je iz sela, i shvatila da treba nastaviti svoju misiju. Bočicu je iskopala. U sljedećem je gradu nabavila (čitaj: ukrala) kožnu vrećicu sa špagom u koju je sada smjestila bočicu i to stavila oko vrata. Bočica joj je od tada svaki dan visjela između grudi i blizu srcu kao vječni podsjetnik što je ona i što joj je zadatak.

Napustila je taj grad gotovo odmah nakon jednog incidenta radi kojeg joj je prijetio ozbiljan zatvor. Otišla je na drugu stranu granice - u Tarmansko kraljevstvo,

osjećajući kako se bliži odredištu - i smjestila se u glavnom gradu.

Tu je konačno započela izvršenje svog plana.

Zaposlila se u jednoj kuhinji i polako godinama radila i učila da postane kuharica, što se konačno ostvarilo otprilike devet godina nakon što je njeno selo razoreno. Desetu je godinu provela stvarajući ugled kao kuharica.

I kada je trenutak bio pravi i njen ugled dovoljno velik, ponudila se kao kuharica u palači.

* * *

"Koliko dugo radite kao kuharica?", upitala je stara žena strogog izraza.

Žena kod koje je došla na razgovor za posao bila je glavna domaćica palače i izgledala je kao neka smrtno ozbiljna stara babuskara. Gospođa Radeton bila je - saznala je mnogo kasnije - kotač koji pokreće palaču. Kasnije je također shvatila da njen prvi dojam o strogoj staroj babuskari nije bio pogrešan.

"Zadnje tri godine u *Propetom Poniju*", odgovori ona. "Ali kuham oduvijek. Prije *Ponija* sam radila i u tri druge kuhinje diljem kraljevstva."

"Sve izgleda u redu", odgovori žena. "Počinjete od sutra ujutro i donesite stvari: živjet ćete na imanju."

"Odlično!", zahvali se Ji'tana. "Ne mogu vjerovati! Kuhat ću za kralja i njegov dvor!"

Žena suzi pogled prema njoj i tada odmahne glavom.

"Polako", upozori ju ona. "Postoji hijerarhija. Prvo dolaziš u kuhinjsku ekipu koja radi za osoblje. Ako dobro radiš i otvori se mjesto, nakon nekoliko godina možda prijedeš u ekipu za goste i pomoćnike, pa ekipu za plemstvo. Tek nakon toga dolazi ekipa za kralja. Nitko nije bio ovdje manje od deset godina i postao kraljev kuhar."

Ji'tana je šutjela.

Jasno, bilo je naivno od nje i da očekuje odmah tako nešto.

Ali nije bilo toliko važno, samo će morati promijeniti planove. Trebalo je samo otkriti rasporede ekipa, vidjeti kada, tko i što odnosi von Reuthsu i tada djelovati. Neće zasigurno čekati deset godina, iako je vjerojatno mogla pričekati nekoliko za pravu i sigurnu priliku, obzirom da će biti čvrsto nadzirana u početku.

* * *

Tako se i dogodilo.

Kretanje osoblja bilo je strogo nadzirano, a kuhinjsko je osoblje bilo ograničeno i nije smjelo van točno određenog dijela palače. Prvih mjesec dana tamo nije ni vidjela nikog tko je imao bilo kakve veze s plemstvom. Stara gospođa

Radeton tjerala ih je kao da su robovi - osoblje ju je zvalo *Metlojahačica* (jer se nitko nije usudio na glas reći *vještica*, što su svi mislili). Što se ticalo drugih kuhinja, tamo nije mogla ni blizu, jer je otkrila da su strogo odvojene. Kuhinja za plemstvo i kralja bila je na sasvim drugom katu palače, tamo gdje ona nije imala pristup.

A da stvari budu gore, čak je i vinski podrum bio izvan njenog dosega.

Najvažnija osoba na koju je mogla izvršiti atentat bio je kraljev pisar.

To ju je duboko zabrinulo. Nije joj bio problem čekati, ako treba i pet-deset godina, ali von Reuths više nije bio mlad čovjek. Ako ga ne uhvati ubrzo, možda će ga priroda uzeti: a nije željela da joj itko otme tu nagradu osvete.

Zato je, poslije šest mjeseci kuhanja za spremačice i sluge, dobila ideju i razradila drugačiji plan; jedan koji bi joj mogao dati Frederikov život puno brže i lakše.

Kako su odaje nižih slugu (uključujući i nju) bile izvan same palače, u malim barakama iza nje, imala je dobar pogled na ulaske i izlaske na stražnji ulaz palače - onaj gdje nisu ulazili plemići i strana izaslanstva, već kraljevi špijuni i dvorska zabava.

Tu je otkrila da postoji striktno uređen raspored za sve u palači... Uključujući i dolazak dvorskih prostitutki, koje su se dovodile - u skupinama od tridesetak - na stražnji ulaz u palaču svakog petka. Do

ponedjeljka ujutro, veći bi dio skupine izašao van, ali je uvijek nekoliko žena ostajalo i duže, poneke i tjedan dana - očito sa zadovoljnim klijentima.

Stoga je Ji'tana jednog dana zatražila - i dobila - dopust od tri dana od glavne kuharica. Osoblja je bilo dosta, a bila je i mirna sezona tijekom ljeta kada je palača bila prazna, tako da je lako dobila slobodno. Kako većina osoblja nije imala kamo van radnog vremena (jer je većini ovo bio dom), uglavnom su se za slobodno vrijeme samo uzimale noći za izlazak u grad.

Ji'tana je imala drugačije planove.

Osiguravši si slobodno preko vikenda, napravila je frizuru (i sada imala dugu plavu kosu zavezanu u pletenicu), našminkala, obukla opasnu crnu i kratku haljinu (posebno kupljenu samo za tu priliku, od zarađenog novca) i - tako opasno uređena - izašla u prostrano dvorište iza palače. Zahvaljujući sreći, bilo je osobito puno zelenila i malo stražara ovdje - većina je osiguranja bila još dalje, jer su bila još jedna vrata do izlaza s imanja palače.

Nije dugo čekala da čuje spuštanje lokota s bližih velikih vrata i u dvorište su ušle dvije velike putničke kočije koje su se zaustavile i četvero je vojnika - presretno dodijeljenim poslom - pomogla skupini od tridesetak dama da izađe iz njih.

Kako je kolona prostitutki - dvorskih kurtizana je bio korektniji naziv - polako krenula prema palači, Ji'tana je samo skliznula iz grma i ubacila se na začelje te

kolone. Kratko je poravnala svoju crnu haljinu i kratkim dodirom opipala prostor između svojih grudi: bočica je bila na mjestu.

Primijetila je još i prije, tijekom svog promatranja, da su kurtizane međusobno jako malo razgovarale: očito se nisu poznavale, radi čega joj je sve bilo lakše. To je postalo još očitije sada kada nitko nije obraćao pozornost na nju.

Stražari su skupinu dotjerali do stražnjih vrata i uveli ih unutra bez pitanja. Kako je takva skupina bila zanimljiva svim muškarcima, Ji'tana je osjećala poglede svih stražara koje su prošli. Ipak, ovo nisu bile obične gradske kurve: ovo je bila fina, čista, skupina skupih djevojaka koje su više izgledale kao dame nego prostitutke.

Doveli su ih u jednu veliku centralnu sobu gdje ih je letimično pregledao neki službenik i rekao im da pričekaju. Morale su stajati, ali ne predugo, jer je u sobu odmah ušla - vještica!

Gospođa Radeton naredila je da ih se postroji i Ji'tana je instinktivno uronila u pozadinu. Molila se svim božanstvima za koja je ikad čula da ih neće pogledati jednu po jednu. Vještica je odlučila prvo održati govor.

"Dame, ovo je kraljevska palača", rekla je ona kratko. "I ima da se ponašate u skladu s time. Svatko se ovdje sutra lako nađe na vješalama ukoliko ne radite točno kako vam se kaže. Nema gluparanja. Nema vike. Nema neposluha. Greške se ne

dopuštaju. Drugu šansu ovdje nikad nećete dobiti."

Ji'tana se smrknula. Od riječi do riječi potpuno isti govor kakav je i ona dobila prvi dan.

Tada se vještica primakla. Prešla je linijom djevojaka i pogledala jednu po jednu po licu, valjda tražeći nešto, neki znak slabosti. Ji'tana je umrla od straha i pokušala izgledati normalno i tiho. Radetonka se našla pred njom... Vješticine oči odmjerile su ju... I nastavile dalje.

Ji'tana se nije usudila ni uzdahnuti dok metlojahačica nije otišla dvije djevojke dalje.

Tada je odahnula olakšano. Ova je sigurno vidjela stotine novih lica svaki tjedan, a u njenu kuhinju nije toliko često zalazila - a i da je, Ji'tana je bila samo jedna nebitna ženska tamo. To, u kombinaciji s njenom haljinom, kosom i izgledom, spasilo ju je danas.

Vještica se vratila natrag u središte prostorije i opet progovorila.

"Smjestite se u susjednoj sobi. To je čekaonica uz koju imate kupaone i blagovaonice, ali ne odlazite predaleko", objavi ona. "U čekaonicu će povremeno naići netko i izabrati jednu od vas. Sve što vam se kaže, morate poslušati. Pazite na pravila. Ako vas objese, nećete biti ni prve ni zadnje..."

S tim, vještica se okrenula i otišla, a jedan ih je stražar poveo do čekaonice. Ji'tana nije znala koliko je od tog govora

bila prijatna da ih prestraši, a koliko istina. Ipak, nije ni bilo bitno: trebala je samo jednu priliku.

Došavši do čekaonice, sjeli su tamo - jer je soba bila golema i okrugla, ispunjena sa sigurno četrdesetak stolica. Tek su se tada djevojke opustile i Ji'tana je otkrila - na svoju nelagodu - da dvije žene pokušavaju započeti neki razgovor s njom. Nije se željela previše upuštati, jer ne bi znala što da kaže.

Tu i tamo, otvorila bi se vrata čekaonice i ušao bi muškarac, razgledao "robu" i odabrao jednu (poneki i dvije) djevojke. Nakon trećeg takvog odlaska, Ji'tana je naglo razočarano izdahnula. Nijedan od muškaraca nije bio plemić - sve su bile sluge kojima bi njihov gospodar rekao da dovedu nešto. I tu je bio problem; nije mogla nikako znati tko je čiji sluga, obzirom da nisu govorili u čije ime dolaze.

Nadala se usrdno da neće morati spavati sa čitavim dvorom prije nego nađe Frederikov krevet. Tada je u prostoriju ušao jedan stariji čovjek u pratnji stražara. I po stražaru i po odjeći shvatila je da je ovaj plemić - znači neki su ipak osobno birali svoju zabavu. Tip je odabrao jednu crnku i nestao.

I tada je potreba za dvorskim kurvama naglo utihnula. Satima se nitko nije pojavljivao, pa je preostalih dvadesetak djevojaka otišlo pojesti nešto - za ručak ih je čekala hladna svinjetina preostala od jučerašnjeg banketa koji su plemići imali.

Puna čuđenja, Ji'tana je shvatila da tako dobro nije nikad ručala kao radnik u kuhinji! Kurtizane su imale bolji tretman od zaposlenika.

Poslije ručka su se vratili u čekaonicu, ali je još uvijek sve bilo tiho.

Ji'tana je u jednom trenutku otišla na zahod da se olakša i predahne. Tek što je izašla iz njega, shvatila je da joj se kosa otpustila iz pletenice te je zastala da ju popravi. Kad je ispružila ruke iznad glave da to napravi, postala je svjesna da ju netko gleda. Na drugoj strani prostorije nalazio se mladić otprilike njenog godišta koji ju je šutke promatrao. Bio je odjeven u lagodnu odjeću, pa očito nije bio niti stražar, niti neki plemić. Što je bio, nije znala i nije previše marila. Samo je završila popravljavanje svoje kose i nastavila prema čekaonici. Osjećala je kako ju prati pogled mladića, ali je namjerno ostajala potpuno hladna.

"Mislim da bi ti kosa bolje izgledala slobodna", dobacio joj je mladić.

Pogledala ga je hladno.

"Kako kome", odvratila je nezainteresirano i nastavila dalje.

Kad je ušla u čekaonicu i vratila se na svoje mjesto, shvatila je koliko je zapravo ovaj čitav plan bio nerazrađen i nesavršen. Počela je vjerovati kako će u palači ostati dvadeset godina, a da ni ne čuje za nadvojvodu.

Čim je sjela, vrata sobe su se otvorila i stvorio se onaj mladić.

Tek je tada shvatila da bi on ipak mogao biti nekakav plemić! A ona tako bezobrazna prema njemu! Možda će i iskušati onu vještičinu prijetnju o vješalama?

Mladić je nezainteresirano gledao jednu po jednu djevojku bez zaustavljanja. Tada je došao do nje i zastao. Morala je igrati ovu igru koju je započela, pa je uzvratila pogled - iako mu nije dala zadovoljstvo pristojnog smješka.

"Gospođice...", rekao joj je kratko i ispružio ruku prema njoj.

"Uf, gospodin!", začula je Ji'tana sarkazam od neke djevojke prije nego se nekoliko njih nasmijalo veselo na njegovu jedva vidljivu nelagodu.

Prihvatila je njegovu ruku i ustala, te dopustila da ju vodi van iz sobe. Nije nažalost imala previše izbora u tome.

Baš njena sreća da je morala na prokleti zahod kad je ovaj sišao do kupleraja!

Ipak, moglo je biti i gore. Palača je bila prepuna perverzних staraca koji bi joj se dobrono zgadili - ovaj je barem bio zgodan, mlad i (barem za sada) pristojan, mada će maske pasti kada budu u blizini kreveta.

Poveo ju je uz stepenice na treći kat i kretali su se hodnicima. Dobro je zapamtila svoju obuku: velikani su bili kat iznad, na trećem su katu bili uglavnom činovnici i manje bitni službenici. Šutjela je tijekom čitavog hoda, što je možda bilo nepristojno od nje.

Iskreno, nije znala što se očekuje kod njenog ponašanja, jer se prije prostituirala samo s običnim pukom. Tko zna kako su gospoda radila one stvari?

"Odakle si?", upitao je mladić tada, valjda da započne neki razgovor.

"S istoka", odgovorila je iskreno. "Doselila u grad prije nekoliko godina."

Klimnuo je potvrdno.

"Prvi si put u palači?"

"Ne", rekla je iskreno, ali nije htjela proširiti to dalje, jer se nije usudila lagati na nepoznatom terenu. Ovako je ostavljala puno opcija otvorenim.

Mladić ju je samo gledao tijekom hoda.

Ji'tana je to shvatila nešto kasnije i - sasvim nesvjesno - zacrvenila se od sramežljivosti. Bilo je nešto u načinu na koji ju je on gledao: ne kao kurvu ili potrošni materijal, već kao da zaista pod rukom vodi damu kroz palaču i da je fasciniran njome. Takav pogled i osjećaj nije nikad prije doživjela od jednog muškarca.

Došli su uskoro do njegove sobe i on ju je uveo unutra. Našli su se u prostranoj prostoriji s drvenim stolom i jednim kaminom s ogledalom. Radna soba izgledala je impresivno i ugodno. Na kraju sobe bila su zatvorena bijela vrata - koja su vodila u spavaću sobu, znala je.

"Raskomoti se", rekao je tada, i nemalo ju iznenadio, mladić.

Očekivala je da će ju poslati u spavaću sobu da se pripremi, ali je ovaj iz

nekog razloga želio prvo izigravati finog gospodina! Možda je bio sramežljiv?

Sjela se na jednu od nekoliko stolica za goste uz drveni stol i čekala. U međuvremenu je ovaj došao do nekakvog ormara pokraj kamina i otvorio ga. Tamo su bile čaše i razna pića.

"Vino?", zapita mladić.

"Hvala, mrvicu", rekla je. Bilo bi dobro da se napije, ovo će sve brže proći.

Muškarac je nalio piće njoj i sebi i donio ga na stol. Postavivši obje čaše na njega, posjeo se na stolicu i podigao svoju čašu. Gledao ju je u oči dok su ispijali prvi gutljaj. Tada se zavukao dublje u svoju stolicu i gledao ju zamišljeno. Ona je uzvratila pogled.

"Vrlo si tiha", primijetio je.

"Želi li gospodar da govorim?", zapitala je. "Rekli su nam da šutimo i slušamo."

Mladić se nasmiješio.

"Ah, da, vještica...", rekao je i skoro ju nasmijao (što si nije dopustila). "Ne uzimaj nju za ozbiljno. Kako se zoveš?"

Uzvratila mu je smiješak.

"Ji'tana."

On klimne potvrdno.

"Seth", odgovori on nasmiješeno.

"Ji'tana je lijepo ime, istočnjačko."

Klimnula je potvrdno.

Finese.

"Ni Seth nije nimalo loše."

On ju je šutke gledao.

"Znaš li masirati?"

Zatečeno se zaustavila. Trebalo joj je trenutak da procesira što je rekao i tada je odmah ustala i prišla mu.

"Da, jasno", rekla je i došla iza njegovih leđa. Uхватила ga je rukama za ramena i nježno počela gladiti. "Odgovara?"

Ovaj je samo zadovoljno promrmljao nešto, sklopio oči i naslonio glavu unatrag.

Neko su vrijeme tako proveli u tišini, dok ga je masirala i potajno se ponadala da bi možda mogao zaspati. Ako ne, uvijek bi mogao poslije seksa... A kad zaspi, pokušala bi se prikristi dva kata više i naći Frederikovu sobu... i donijeti mu posebnu bocu vina...

"Ponekad mi nedostaje normalnog društva ovdje", kaže on tiho. "Zna biti užasno usamljeno."

"Zar u palači?", zapitala je. "Uz toliko ljudi... Plemić, pa usamljen?"

"Nisam ja nitko", rekao je kratko. "Kriv sam samo što nosim očevo ime, to je sve što imam. Kako ne bih bio usamljen, kad sam okružen samo slugama kojima su jedine rečenice *da, gospodaru* i *odmah, gospodaru*. Ako imam sreće, onda mi netko kaže i *vaša volja je moja zapovijed, gospodaru*."

Nasmijala se kratko da mu udovolji, iako je bilo i nešto malo iskrenosti u tom smijehu.

"Pa nisu samo sluge tu?", zapita ona. "Što je s drugim sinovima plemića? Dvorskim damama i djevojkama?"

Sada je bio njegov red da se nasmije.

"Sve od prvog do zadnjeg užasni snobovi", objasni on. "Vrhunac zanimacije im je sjedanje po čitave dane i ispijanje vina. Dame su još gore... Zamisli da si zatočena zauvijek sa stotinu ljudi koji ni ne znaju što je to novac, jer nikad u životu nisu trebali ništa platiti! Možeš li zamisliti to?"

"Iskreno, ne", rekla je, te sa smiješkom dobacila sarkastično: "A ti?"

Sada se duboko nasmijao na to i kratko podigao pogled da ju pogleda u oči. Na jedan kratki trenutak oči su im se spojile i Ji'tana se osjetila vrlo nelagodno, dok ju je promatrao tim svojim crnim draguljima.

"Zapravo, da", rekao je, spuštajući konačno pogled. Ona si je tek tada dopustila da izdahne. "Moja obitelj nije oduvijek bila plemićka. Odrastao sam u gradu, zato se vjerojatno nikako ne mogu uklopiti među ove snobove."

"Daleko je tvoje djetinjstvo od krađe hrane i prostitucije", primijetila je ona, i sama zatečena svojom zlobom u toj izjavi.

Zastao je na trenutak i uspravio se.

Čitavo je vrijeme ona nastavljala masažu. U tišini se opet uvukao natrag u svoju stolicu.

"Ali ti nisi prostitutka."

Smrzla se na tu izjavu.

"Ne? A što sam onda?"

"Vidim po načinu na koji se ponašaš", kaže on, skrivajući lagani smiješak. "Vidio sam to od prvog trenutka. Zato sam te i izabrao, ne bih inače nijednu djevojku doveo ovamo. Što si zapravo?"

Pričekala je trenutak u tišini, međutim ovaj nije izgledao kao da će odustati.

"Radim u kuhinji", odgovorila je. "Kuham za poslugu na donjem katu."

"Kuhinja?", ponovio je, pomalo zatečen. "Što si se onda ubacila među djevojke?"

Pričekala je na trenutak.

"Misliš li da želim čitav život raditi u kuhinji?", zapitala je. "Shvatila sam da mi je bolje da se ubacim u krevet nekog plemića. Vrlo kratak i jednostavan put do bogatstva."

On se nasmijao.

"Imaš krivu predodžbu o tome što rade te djevojke sutra ujutro", primijeti on. "Ali ima to nekakvog smisla. Svi mi želimo drugačiji život i radimo sve što možemo da ga postignemo."

Šutjela je.

On je i dalje neko vrijeme uživao u masaži i šutio.

"Bojim se da ti ja nisam baš neki ulov za bogatstvo...", kaže on.

Ona se nasmijala kratko.

"Znači ti zapravo ne želiš spavati sa mnom", kaže ona.

Nije odgovorio ništa, samo je podigao svoju ruku i polako i nježno gladio njenu ruku na svom ramenu. U iščekivanju, zaustavila je masažu i čekala. Tada je podigao glavu i opet se zagledao u njene oči.

Kratkim potezom, ustao je i okrenuo se prema njoj. Iako ih je stolica razdvajala, Ji'tana se osjećala nelagodno blizu njemu i

shvatila da joj se ruke pomalo tresu. Seth je podigao svoju desnu ruku i lagano ju taknuo uz lijevi obraz. Sklopila je oči u nevjerici.

Nikad u životu dosad nije ovako nešto doživljavala. Nikad u životu se nije osjetila tako posebno, ponajmanje sada kada je izigravala (ili je to bilo njeno pravo lice?) kurvu. Nikad, u krajnjoj liniji, nije došla nekome kao kurva, a da je osjetila ovakvu želju da spava s njime.

Tada je on maknuo svoju umiljatu ruku s njenog obraza i dotakao joj kosu, lagano prelazeći preko nje da ju ispipa.

"Ja je volim slobodnu...", rekao je on i izmakao držač da joj otpusti kosu iz pletenice.

Bila je njegova od tog trenutka.

* * *

Kasnije te noći se probudila.

Nalazila se u krevetu, a Seth do nje duboko u snu, ali okrenut na stranu prema njoj. Bili su oboje goli ispod plahti i osjećala je kako joj tijelo još gori od vrućice koja ju je obuzela od trenutka kada su prvi put došli u krevet. Bilo joj je nevjerojatno to što je doživjela, ali si nije smjela dopustiti nikakvu slabost.

Imala je točno određen cilj.

Ustala je potihom iz kreveta i brzo obukla samo haljinu na sebe, nije se mučila s ostalim, ionako će morati natrag ovdje, bez obzira uspije li u naumu. Bočicu je uredno sakrila u haljini još dok se skidala za Seta,

pa ju je sada objesila natrag oko vrata i tiho se iskrala van iz sobe. Seth se, još uvijek u snu, okrenuo u krevetu.

Izašla je u radnu sobu i otvorila ormarić iz kojeg je izabrala neku bocu vina. Provjerila je čep, međutim boca je bila začepljena. Vidjelo bi se ako bi ju otvorila. Uzela je tu bocu u jednu ruku, zatvorila ormarić i izašla van na hodnik. Oko nje je bila tišina.

Bila je noć i hodnik je bio prazan.

Ubrzo je našla stepenice i tiho se uspela jedan kat. Na vrhu stepenica, bio je stražar.

Popravila je dugu suknju svoje haljine i ležerno stupila pred njega pokrećući bokove. Stražar se prvo uplašio kada je otkrio da je netko tu uz njega, a tada ju pogleda prodornim pogledom.

"Zdravo", rekla mu je najnježnije i najkoketnije što je mogla. Mucajući je počeo nešto oblikovati na usnama, ali nije izašlo. "Poslali su me nadvojvodi von Reuthseu s darom."

Rekavši to, zatrese bocu vina i napravi isto bokovima. Stražar je tada već praktički slinio pred njom, na što se nasmiješila sasvim iskreno.

"Do... dolje...", rekao je nemoćno pokazavši na desni dio hodnika. "Zadnja vrata."

Rukom mu je otpuhнула zahvalno poljubac i nastavila dalje niz hodnik.

Na pola je puta naišla na dvojicu stražara od kojih ju je jedan zamišljeno promatrao i zaustavio kada im se približila.

"Kamo?"

"Nadvojvodi von Reuthseu", objavi ona i raširi ruke i istakne grudi. "Poklon od kralja."

Sasvim je dobro posljednjih desetak godina svog teškog života naučila kako se manipulira muškarcima uz pomoć ženskih čari. Čak su i oni najokrutniji i najčvršći među nemilosrdnim ratnicima bili vrlo ranjivi na obično lelujanje sisama. Samo je nekoliko puta u takvim situacijama bila u prilici da je morala pokazati međunožje da joj se muškarac otopi u ruci - obično bi se raspali davno prije toga.

Zbog toga se užasavala pomisli da bi mogla naići na stražara s homoseksualnim sklonostima: tu bi bitku izgubila. Srećom, vojska je imala politiku protiv takvih, a ova dvojica nisu bili iznimka.

Ipak, bili su na straži pred odajama drugog najmoćnijeg čovjeka u kraljevstvu i nije im bilo do zajebancije. Stražar koji ju je zaustavio, osobno ju je poveo dalje.

Svakim korakom bliže do tih posljednjih vrata, Ji'tanino je srce kucalo sve jače i jače... i skoro eksplodiralo kad su niz hodnik odjeknula tri udarca - njoj najglasnija ikada na svijetu - stražareve ruke na drvena vrata.

Čekali su neko vrijeme.

Vrata su se otvorila i Ji'tana je zastala zaprepašteno.

Jedan stariji gospodin je stajao tamo i gledao ih smrknuo.

Bio je puno drugačiji od onakvog kakvog ga se sjećala od prije svih tih godina. Još je uvijek imao kratku plavu kosu (iako sada s tragovima sijede), ali više nije bio onaj visoki, vitak mladić koji je navikao na vojničku hranu i strogost. Dobio je dosta kilograma i više okruglast oblik tijela. A izgledao je užasno star. Kao da je u samo deset godina ostario dvadeset, izgledao je umoran od godina i kao da slabašno stoji na nogama. Otkrila je tada, sa zaprepaštenjem, da je došla ovdje ubiti starca.

Bio je potpuno odjeven, što je značilo da je radio do kasna i ostao budan.

"Poklon od kralja", izrekao je bez dvoumljenja stražar.

Frederik je zbunjeno gledao ovo dvoje.

"Zašto?", zapitao je, očito zabezeknut.

"Kralj je rekao da njegov najvjerniji sluga zaslužuje malo olakšanja od teškog posla", rekla je hitro ona, klanjajući se s veselim smiješkom.

Nadvojvoda se tada nasmiješio.

Kod častohlepnih i ambicioznih, ponekad su bokovi pomagali samo u kombinaciji s laskanjem. Ovo je bio takav slučaj.

"Onda uđi!", rekao je Frederik i izmaknuo se na stranu.

Ušla je u dnevnu sobu obasjanu svijećama koja je bila veća od obje Sethove sobe zajedno. Debeli crveni sagovi i

tapiserije, uz široki kamin bile su glavne odlike goleme sobe. Uz još jače udarce srca, ušla je u sobu i položila vino na obližnji stol gdje je našla nekoliko čaša. Uzela je dvije i polako usipala vino u njih. Za to je vrijeme Frederik otišao na drugu stranu sobe i spremio nekakve papire kojima se bavio prije nego je ona ušla. Oprezno ga je promatrala u manjem ogledali koje se nalazilo iznad stola s čašama i hitro i spretno (koliko je samo dugo to čekala!) otvorila svoju bočicu i ispustila par kapi u njegovu čašu.

Nije prošao ni trenutak, a smrzla se osjetivši Frederikove ruke na svojim bokovima. Prilijepio se uz nju poput pijavice i postavio uz njenu guzicu. Zadrhtala je, ne želeći mu dati da ju takne, ali istovremeno želeći da vjeruje u njezinu priču.

Tada je osjetila njegove prste kako se zvlače pod njenu haljinu. Iz nekog razloga, pao joj je na um Seth i njegovo vlastito ponašanje i kolika je golema bila razlika tu. Izmakla se baš u trenutku kada ju je taknuo prstima dolje i okrenula se, tobože nasmiješena. U ruci je držala njegovu čašu koju mu je gurnula u ruku. Kada ju je uhvatio, zagrabila je i svoju i povukla malo tekućine. On nije, samo ju je gledao pohlepni pogledom.

Čekao je da ona spusti svoju čašu i tada se ustima prilijepio uz njen vrat. Polako se spuštao dolje niz njega i došao između

njenih grudi gdje je zastao. Ji'tana je zabezeknuto zastala.

"Što je ovo?" zapitao je, uhvativši rukom kožnu vrećicu, koja joj je visjela oko njenog vrata, da ju bolje pogleda.

"Jedan običaj mog naroda... S istoka", odgovorila je, obuzeta nervozom. "Kada žena dođe do punoljetnosti, u bočici sačuva malo svoje menstrualne vode... Za sreću."

Očito zgađen idejom, pustio je vrećicu da sklizne natrag i okrenuo se, dotjeravši se do najbliže stolice. Čitavo je vrijeme nastavio držati čašu.

"Znači, s istoka si?" zapita on. "Bio sam nekad tamo kao mladi vojnik i oslobađao divljake od života."

Zadrhtjela je, ali se nije usudila to pokazati.

"Ti isti divljaci su i mene protjerali iz mog doma."

Posjeo se na stolicu i pritom se okrenuo prema njoj. Tada je spustio svoju šalicu na stolić sa strane i počeo s obje ruke otkopčavati gumbe na svojem međunožju. Brzo, Ji'tana je dojurila do njega i kleknula ispred, te preuzela taj posao od njega.

"Ja ću", rekla je kratko. "Vi se samo opustite."

Bez pogovora je povukao ruke. Skidala mu je hlače koliko je sporije mogla bez da izgleda da odugovlači. On je još uvijek čekao. Tada je otpustila njegove hlače, spustila ih do koljena i rukom počela gladiti njegovu muškost.

Tek je tada on rukom ponovno obuhvatio svoju čašu i podigao ju pri sebi. Polagano je umetnula svoje ruke oko njegovog uda i podigla ga. Njen je pogled čitavo vrijeme bio na njegovom licu i čaši. Desnom ga je rukom počela drkati polako i nasmiješila mu se, jedva se natjeravši na to.

Tada se smrzla i čekala jedan trenutak, dok je nadvojvoda Frederik "Zlatni" von Reuths podigao čašu i povukao zdravu dozu njene tekućine. Tada mu se nasmiješila, ali ovaj put sasvim iskreno. Ovaj ju je gledao još trenutak i tada ju uhvatio rukom za kosu da ju na silu povuče prema svome penisu.

A ona se tada odmakla od njega.

Gledao je u neshvaćanju jedan trenutak, kada je ustala i progovorila.

"Upoznali smo se jednom prije, nadvojvodo", rekla je tada kratko. "Prije deset godina si mi ubio obitelj, silovao me i uništio mi život."

Probljedio je poput krpe. Gledali su se kratki tren, te je on tada zaprepašteno premjestio svoj pogled s nje na čašu - u trenutku shvaćanja - i tada natrag na nju. Trenutak se odvuкао u vječnost, dok ju je gledao zapanjeno i u nevjerici.

"Danas sam došla po tvoj."

Podigao se na noge i krenuo prema njoj bijesno, ali je tek napravio jedan korak - za koji se ona uzmaknula - kada se nemoćno srušio prema podu, što od otrova, što od toga što su mu spuštene hlače blokirale rad nogu. Da spriječi pad koji bi se čuo prejako

na drvenom podu, uhvatila ga je dok je padao i polehla tiho na pod.

Otrov je počeo djelovati. Von Reuths se tresao i trzao poput otrovanoga štakora - što je i bio. Pokušavao se glasati, ali nije mogao. U taj je trenutak otrov konačno završio svoj posao i on se, razjapljenih usta i raširenih očiju, naglo potpuno umirio.

Zadrhtala je jedan trenutak dok ga je gledala kako leži mrtav.

Tada se povukla unatrag, sjela na pod i zaplakala.

* * *

Sat vremena kasnije, zatvorila je vrata za sobom i osjetila pogled stražara iz daljine. Dramatično je popravila svoju crnu haljinu, nasmiješila se natrag stražaru i krenula niz hodnik. Nitko ju nije ništa pitao, samo su gledali kako se spušta niz stepenice.

Ujutro, znala je ona, netko će krenuti probuditi vojvodu i naći ga kako leži mrtav na podu. Njegov spolni organ, odrezan tupim otvaračem za pisma, naći će na njegovom radnom stolu nekoliko koraka dalje.

A ona?

Ona će taj trenutak biti negdje daleko, pri moru, započinjati novi život.

* * *

Vratila se natrag u Sethovu sobu da dohvati natrag ostatak svoje odjeće i da se

oprosti od njega. Umjesto da se odjene, našla se kako ga gleda u krevetu neko vrijeme zamišljeno.

Nedugo potom, on se konačno probudio. Okrenuo se u krevetu, te tek tren kasnije spazio nju pokraj vrata i nasmiješio joj se.

"Odlaziš?"

Šutjela je, preplavljena nekim neopisivim osjećajima koje nije mogla nikako definirati.

"Ne, ako to ne želiš."

Je li to rekla iskreno? Nije ni sama bila sigurna.

Znala je samo da ako sada ode van iz ove sobe, nikada ga više neće vidjeti. A nešto joj s tom pomisli nije baš odgovaralo. S druge strane, ako ostane, gotovo je sigurno mrtva.

"Dođi", rekao je on, i ona nije to nikako mogla odbiti.

Našla se na krevetu, na njemu i poljubila ga iskreno. Jedan kratak trenutak su se samo promatrali, a ona je u svom umu vidjela neki drugi svijet, negdje daleko odavde, samo njih dvoje i ništa drugo u svijetu... čak ni njena mržnja.

"Željela bih živjeti negdje kraj mora, daleko od svega ovoga", rekla je, gotovo nesvjesno.

On se na to nasmijao.

"Stvarno si ulovila nešto! Rekao sam ti da ja nisam baš neki ulov", upozorio ju je Seth. "Nemam gotovo ništa dok ne postanem nadvojvoda."

Zastala je.

"Nadvojvoda?"

"Da", odgovorio je on, gledajući ju smireno. "Moj otac je previše zdrav za svoje godine i neće ubrzo trebati nasljednika."

Sklopila je oči u pokušaju da se ne rasplače. Seth, mraku hvala, nije vidio njeno lice.

"Tvoj je otac nadvojvoda von Reuths?"

"Da."

Šutjela je. Još uvijek je u njenom umu bila ona slika kućice uz obalu, nje i njega... ali je naglo nestajala, kao da se udaljava od te kuće svakim trenutkom dok na kraju nije potpuno nestala iz njenog vida.

Svaki put kada bi se podigla, život ju je udarcem poslao natrag na zemlju i ravno u blato.

"Voliš li ga? Svog oca?", zapitala je.

"Jasno", rekao je kratko, kao da se podrazumijeva. "Ali smo se udaljili zadnjih godina. Nikad nije prebolio smrt moje majke. Volio ju je više od života. Jadnik. No dosta o njemu, razgovarajmo o tebi..."

Ji'tana je šutjela.

Tada je ustala iz kreveta.

"Odmah ću natrag, pa da nastavimo."

Izašla je iz sobe i vratila se natrag do ormarića, gdje je izvadila novu bocu vina i otvorila ju. Pripremila je dvije čaše i primila rukom kožnu vrećicu oko svog vrata. Dok je jedva jedvice zaustavljala suze, uhvatila je pogled na svoj odraz u zrcalu na vratima ormarića. Vidjela je svoje tužno lice i ruku

za vratom i udahnula je nešto noćnog zraka dok je razmišljala o životu i o tome što joj je činiti u ovom prokletom trenutku do kojeg ju je život doveo.

* * *

Vratila se u sobu tek trenutak kasnije, praćena znatiželjnim Sethovim pogledom.

Nije joj želio priznati, ali je mislio da se počeo zaljubljuje u ovu vatrenu plavušu koja ga je zaprepastila svojim pojavljivanjem. Bilo je možda naivno od njega da na takav način gleda djevojku koju je upoznao tek toga dana, ali nije nikad osjetio takvu bliskost s nekom ženom, a ona je izgledala kao da dijeli njegove osjećaje.

Gurnula mu je čašu u ruku i dala mu da ispije vina. Ona je učinila isto i tada se

popela na krevet, ili točnije na njega. Spustila je lice na njega, obuhvatila ga svojom plavom kosom i razdragano ga poljubila, iako je on tada šokirano shvatio da djevojka plače.

"Zagrli me!", naredila mu je kroz suze.

Nijedno nije reklo više ništa, sve dok otrov nije počeo djelovati i dok nisu oboje umrli u zagrljaju. U trenutku svoje smrti, Ji'tana je bila zahvalna na brzini i bezbolnosti koju joj je pružila čitava bočica Meta-Arsena koja je sada, potpuno ispražnjena, ležala na ormariću u susjednoj sobi - kao i Ji'tani, njena je svrha konačno, nakon deset godina, bila ispunjena.

Kristijan Novak

EKSPERIMENT

Pogledao si lijevo, pa desno i krenuo naprijed, u mračnu uličicu. Oslonio si se na zid osvijetljen jednom starom lampom i tamo ostavio krvavi otisak. Na trenutak si gledao u tu mrlju, pitajući se je li krv tvoja.

No onda si se sjetio i nastavio trčati dalje. Bio si umoran, boljela te glava. U njoj kao da je nešto pulsiralo, udarajući po lubanji s unutarnje strane, nešto živo. Prešao si rukom

po izbrijanoj glavi i našao mali ožiljak. Da, to je to. Trčao si dalje.

Bojao si se, razumljivo. Reagirao si u strahu, nesvjestan svoje nove snage. Ubio si, a da toga i nisi bio svjestan. Kad su se začule sirene, ti si već bio na vanjskom zidu i trgao žicu kao da je od papira. Zašto si to uradio? Strah? Zbunjenost? Vrlo je važno saznati odgovor na to pitanje.

Kad si se probudio, jesi li reagirao instinktivno ili je u pitanju bilo nešto drugo? Jesi li se začudio svojoj nadljudskoj snazi ili se na to uopće nisi obazirao? Možda ti je najvažnije - jedino važno bilo samo pobjeći, izaći iz te zagušljive prostorije blještećih svjetala. Ljudi koje si tamo vidio - koji su te pokušali zadržati - njih si smatrao neprijateljima. A to nije tako, ne. Oni su bili tamo da ti pomognu da se adaptiraš, da prihvatiš promjenu realnosti. Nisi dobro reagirao.

Zastao si u mraku smrdljive uličice. Osluškivao si toplu gradsku noć. No osim tvog teškog, uzbuđenog disanja i automobila u daljini, ništa se drugo nije čulo. A onda, kapanje vode, negdje. Svađa u nekom stanu, ženski vrisak i tresak razbijenog stakla. Pa onda opet mir. Svjetlo na trećem katu ruševne zgrade malo niže u ulici. Glasna glazba iz podruma, odmah utišana. Psovanje i hripanje nekog plućnog bolesnika. Uobičajeni zvukovi ranog radnog jutra u radničkom predgrađu.

Bio si umoran i gladan. Koliko je već bilo? Dva dana uz ovakav utrošak energije ostavilo je traga. Prije operacije -

Operacije? Sjetio si se operacije i stresao se. Tvoj život prije toga bio je sasvim različit, bio je... Uobičajen? Je li to prava riječ? Prije toga, i ti si lijegao i ustajao poput ovih ljudi čiji su te zvukovi sad uznemiravali. Bio si jedan od njih, živio u jednom ovakvom stanu, vlažnom, ruševnom i prljavom, životario od danas do sutra. Nije li ono što smo ti pružili bolje? Jesi li to osjetio u prvom trenutku nakon buđenja? Je li te to nagnalo na agresiju, strah od nepoznatog? Ili nesvjesna reakcija, gotovo životinjska, na promjenu realnosti?

Sad je bolje, zar ne? Osjećao si snagu u svojim rukama - pogledao si ih, ruke koje su do jučer radile u maloj ilegalnoj tvornici u susjednom kvartu, žuljevite ruke oslabljene atipičnim mladenačkim artritismom. Sad su te ruke bile sposobne savijati željezne šipke. Naslonjen na vlažni zid zgrade, dopustio si na trenutak da te glasovi u glavi umire, da ti pričaju o tome kakav si sad, a ne kakav si bio. Da ti pokažu budućnost. Nesretna nuspojava, ti glasovi. Superponiraju se na moj glas, ovaj umirujući glas koji te kontrolira, koji te usmjerava. Još ne znamo zbog čega se javljaju ostali.

Strah je polako kopnio, ali nemir je ostao. Paranoja, ništa zabrinjavajuće. I za nas je to novost, iako smo očekivali

probleme, neuspjehe. Ali zato i postoje eksperimenti, zar ne?

Pogledao si opet oko sebe. Čuo si i vidio bolje od normalnog čovjeka, nisu te mogli iznenaditi. Dolazili su s tri strane, ali jedna je mala uličica ostala slobodna za bijeg. Potrčao si, ne pitajući se kako su te tako brzo pronašli, ne shvaćajući da je lokator uključen, ne shvaćajući uopće koncept lokatora.

Bili su bijesni, jer ubio si im kolege. No imali su naređenja, a oni su poslušni.

U tebi nije bilo mržnje. Samo zbunjenost, tjeskoba. Tamo gdje je prije bio strah, sad se smjestila tjeskoba. Kao da u tvojoj glavi uz tebe postoji još netko tko te gleda, nadgleda, provjerava, želi upravljati tobom. A ti ne možeš točno odrediti izvor, nego kao kad vidiš krajičkom oka neko kretanje, a kad pogledaš tamo nema nikoga. Gadan osjećaj.

Čuo si njihove glasove, sad i ispred sebe. Ostala je samo jedna mogućnost, razvalio si gotovo bez napora vrata zgrade i počeo grabiti po stepenicama. Ako dođeš do krova, moći ćeš pobjeći skaćući preko krovova. Kao u djetinjstvu, kad je takav skok značio ispit hrabrosti.

Udarci teških čizama po stepenicama odzvanjali su u tvom osjetljivom uhu.

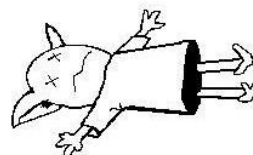
Vlastito disanje postalo je hripanje od umora, a šum vlastite krvi u ušima nagnao je metalni okus na tvoja usta. Činilo se kao da će ti aorta prsnuti.

A onda, kad si mislio da nećeš biti u stanju dići nogu za sljedeći korak, odjednom još jedna vrata i krov. Malo svježiji jutarnji zrak i pogled na predgrađe prekriveno sumornom maglom. U daljini se kroz smog počelo nazirati blještavilo izlazećeg sunca.

Još samo skok. Krenuo si polako prema rubu, a glasovi u tvojoj glavi postali su sve prisutniji, sve intenzivniji. Vrata su opet udarila o zid i ti si se instinktivno okrenuo. Omamljivač je zazujao, ali te nije zaustavio. Potrčao si prema rubu. Opet zuj, opet udarac, i svijet je najednom posivio. Skok.

Doskočio si i počeo trčati, ali noge su ti bile kao od gume. Nakon par koraka, sivi svijet zamijenjen je crnim, a ti si pao.

Ne brini, sve će biti u redu. Privezan si za stol radi vlastite zaštite - ne možemo dozvoliti da dvaput pobjegneš. Ne bismo mogli opravdati troškove. Nadam se da ti je sad bolje i da shvaćaš što se dogodilo. Glasovi u glavi uskoro bi se trebali utišati, nakon nove operacije. Pokušat ćemo ponovno, valjda će ovaj put ispasti bolje.

Galaktički književni leksikon: Predrag Raos

Vjerojatno najvažniji hrvatski autor znanstvene fantastike, Predrag Raos vratio se nakon duge pauze na scenu, i to u velikom stilu. Ovogodišnja SFERA za roman Let Nancija Konratata peta je po redu. Rođen u Zagrebu, 23. lipnja 1951., Raos je diplomirao kemiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, a široj javnosti poznat je ne samo kao autor znanstvene fantastike, već i kao politički aktivist i polemičar, a nadasve kao vrstan prevoditelj. Erupcija kreativnosti posljednjih par godina okosnica je ovog razgovora, vođenog tijekom ovogodišnjeg SFeraKona.

U GLAVI IMAM 120 ROMANA

Razgovarao: Boris Švel

"Parsek": Dugi niz godina nije Vas bilo vidjeti na izdavačkoj sceni. Pričalo se da čitavu hrpu materijala držite u ladici, a sad je praktički došlo do erupcije.

Raos: Ja sam čovjek perfekcionista i zapravo sam pisao romane i pisao, pisao, pisao, pa do pola, pa do tri četvrt, pa napravim i ne dovršim. Sve sam to činio čekajući neka bolja vremena, jer - kraj današnjih naklada od po tisuću primjeraka koje su smijurija - nije mi se činilo da uopće ima smisla izdavati. Rekao sam: čekat ću da se vremena poprave, pa će se onda zanizati... Na kraju sam shvatio da nikada neće biti bolje ako se

ja ne pobrinem da postane i da moram sam dignuti nakladu svojih romana. Na kraju sam shvatio i jednu biološku činjenicu, da neću živjeti vječno. Naime, kad se čovjek suoči s tom činjenicom, kad prvi puta shvati da neće živjeti vječno, možda je to početak prave zrelosti. I onda sam rekao: idem objavljivati, pa što bude! Barem neće propasti, barem ću se prisiliti da te stvari dovršim. Zapravo, sad sam počeo dovršavati knjige, izbacivati ono što je već godinama sazrijelo. Dovoljno je reći da je meni lani izašlo sedam knjiga, ove godine bi prema planu trebalo izići šest-sedam. Daljnje

objavljivanje će se nastaviti barem u tom ritmu, nadam se.

Postoji još nekoliko faktora koji su bili bitni da se aktiviram. Jedan je taj što sam pokušao baciti na papir koliko knjiga imam u glavi. Kad sam došao do broja sto dvadeset, shvatio sam da moram požuriti, ako ne mislim doživjeti Metuzalemove godine. Tim više što na svaki novi roman dobivam ideje barem za još tri-četiri nove knjige.

Bitno je što sam našao dobre izdavače koji su bili spremni objavljivati moje stvari. Na žalost, izgleda da - zbog sustava financiranja Ministarstva kulture - nije moguće izdati više od jedne knjige godišnje kod istog nakladnika. Uz ovih četiri-pet izdavača koliko ih imam, morat ću ih potražiti još nekoliko.

Vi ste prisutni već preko trideset godina i sami predstavljate neke vrsti vertikalnu hrvatske znanstvene fantastike. Jeste li pratili ostatak hrvatske SF produkcije i što mislite o njoj?

Apsolutno ne. Za ono što bih slučajno pročitao, ne mogu reći da je sistematsko čitanje, pa prema tome ne mogu suditi. Međutim, problem je u tome što mene kao književnika ne zanimaju književna djela. Za mene su ona već proizvod, a mene zanima sirovina. Zanimaju me gole činjenice, ja čitam povijesne knjige, biografije, memoare. Zapravo, memoari su mi najinteresantniji jer u njima dobivam najsiroviji materijal iz života i on je građa za literaturu. A ono što

je već pretvoreno u literaturu zapravo je meni neinteresantno jer to više nije moj materijal s kojim mogu raditi. To je kao beton kad se stvrdne. Netko ga je uzeo prije mene i napravio. To meni više nije materijal.

Jedva čitam beletristiku, beletrističko djelo mora biti nešto posebno da bih ga čitao.

Možete li najaviti svoja sljedeća djela koja ste već spomenuli?

Mogao bih tri sata pričati o tih sto dvadeset naslova. I do jutra! Međutim, da ostanemo u nekim okvirima, spomenut ću kako sam prije dvadesetak godina napisao zbirku priča *Veliki tetraedar - deset priča o samoći*. Ona nikad nije objavljena, ali sam polako došao do zaključka da te priče imaju mnogo veći potencijal nego same priče. I doista, jedna od njih je objavljena kao priča, *Bijelo* u zbirci *Škorpion na jeziku*, druga je *Desna hemisfera*. Ali, ali dva romana - *Vertikala* i *Let Nancija Konratata* - to su romani nastali iz tih priča.

Ekspanzijom?

Da, ekspanzijom! Oni su sazrijevali... Čovjek napiše priču i onda vidi da to nije to, da nije dobio što je htio. Ja poslije *Nancija Konratata* nemam više što raditi s time, za mene je to potpuno mrtvo! Kad čovjek napiše priču, ima osjećaj da je to živo, da to raste.

Baš danas sam se dogovorio i za treći roman iz tog ciklusa, a to je *Izgnanik*. Roman iz iste serije, *Misija*, počeo sam

pisati prije desetak godina i napisao sam četiri-pet stotina kartica i onda stao, jer su me odvučle druge stvari. Vratit ću mu se, ali vjerojatno mnogo kasnije, jer se radi o romančini veličine *Thule*, a da stvar bude još bolja, sve se odvija u jednom danu s mnogo reminiscencija... Naravno, da bih dobio nekog nakladnika da to izda i ljude da to čitaju, moram prvo stvoriti jaku podlogu, jaku čitalačku publiku koja će to biti sposobna prihvatiti. To nije gubitak, jer ću raditi druge stvari koje nisu manje vrijedne. Prema tome, apelirao bih na ljude da - ako žele vidjeti te stvari - moraju mi dati podršku. A to znači čitati moje knjige. Ne moraju kupiti, ali već ako uzmu iz knjižnice, potiču prodaju i omogućavaju da se izdaju druge stvari.

Od platonske ljubavi nema puno koristi. Jedan čovjek mi je čak došao i pitao me: "Čuj, možeš li mi posuditi svoju knjigu da je fotokopiram?" Mogao je biti makar toliko fer da ju uzme iz knjižnice, pa bi bilo jedno posuđivanje više. Ali, ne! Ljudi očito

smatraju da mi pisci možemo živjeti od *lufta*, ali čak i kad bismo živjeli od zraka, nijedan nakladnik je neće objaviti - i da mu je badava doneseš - ako tu knjigu nitko ne čita i ne kupuje. Prema tome, ja sam spreman i badava pisati, raditi na rubu egzistencije, ali moram dobiti podršku od čitatelja.

Na posljjetku, zašto ste spomenuli pri današnjoj dodjeli nagrade SFERA da Vam se Darko Macan popeo na glavu?

Ne, to je bila samo igra riječi. To je bila dosjetka, štos, ništa drugo... Ta dosjetka nije imala nikakvo dublje značenje... Kako volim raditi s kontrastima, tako sam nakon jednog vrlo ozbiljnog dijela, morao završiti nekakvom frivolnom, razigranom dosjetkom. Ništa osobno.

Najljepša Vam hvala!

To je bio štos radi štos...

Najljepša Vam hvala.

Napomena urednika:

Kao ovogodišnji sFeraKonski počasni gost, Predrag Raos je dodjeljivao dječje nagrade, popularne "Sferice", pri čemu bi pokojeg mališana podigao u zrak, uz odobravanje publike. Nakon toga je drugi počasni gost, Richard K. Morgan dodjeljivao nagrade SFERA. Darko Macan se, primivši nagradu, osvrnuo kako mu radost pomućuje jedino činjenica što nema šest-sedam godina starosti, pa da ga Raos podigne u zrak. Sam Predrag Raos primio je nagradu odmah nakon Macana, osvrnuvši se u svojoj riječi kako svojeg prethodnika ne će podignuti - ne zbog manjka snage ili zbog Macanove stature - nego zato što mu se Macan popeo na glavu!

THOMAS M. DISCH 1940. - 2008.

Američki pisac znanstvene fantastike, ali i kritičar, pjesnik i autor druge beletristike, Thomas Michael Disch oduzeo si je život 4. srpnja ove godine.

Rođen 2. veljače u Des Moinesu, savezna država Iowa, školovao se u Minneapolisu, savezna država Minnesota, i za rana je bio jako sklon poeziji. Nakon mature preselio se New York, kratko je služio vojsku, a zatim je pohađao večernje tečajeve na New York University, ali nije diplomirao. Čini se da iz tog razdoblja potječe njegova sklonost spekulativnoj fikciji. Radio je razne poslove, uključujući radna mjesta na bankovnom šalteru, u mrtvačnici i drugdje, a prvu priču, *The Double Timer*, objavio je 1962. za honorar od 112 dolara i 50 centi.

Od tada je stalno pisao, objavljujući poeziju od 1964. godine, dok je prvi roman objavio sljedeće godine. Disch je objavio oko tucet i pol romana, kao i niz zbirki pripovijedaka te poezije, kao i knjiga za djecu. Premda je u privatnom životu bio homoseksualcem, nije to posebice isticao, niti insistirao na pisanju o spolnoj opredijeljenosti. Umjesto toga, njegovo pisanje često se svrstava u angloamerički Novi val znanstvene fantastike, pri čemu se posebice ističe roman 334. Tijekom trajanja Novog vala u šezdesetim i sedamdesetim godinama 20. stoljeća, surađivao s brojnim autorima tog pokreta, ponajprije britanskim piscem Michaelom Moorcockom.

Njegov teorijski rad okrunjen je nagradom Hugo 1999. godine, za knjigu *The Dreams Our Stuff Is Made Of: How Science Fiction Conquered the World* za najbolju knjigu o spekulativnoj fikciji. Thomas M. Disch dobitnik je i niza drugih priznanja i nagrada. Tijekom života je dosta putovao, no uglavnom je živio u New Yorku. U suradnji sa zakladom kolege pisca Philipa K. Dicka osnovao je istoimenu godišnju nagradu. Disch je preveden i na srpski; roman *Logor Koncentracije (Camp Concentration)* objavljen je 1978. godine u beogradskoj ediciji Kentaur.

Na žalost, blog Thomasa M. Discha nije dostupan u trenutku zaključenja ovog broja "Parseka".

MICHAEL CRICHTON 1942. - 2008.

Dana 4. studenog, nakon duge i teške bolesti, preminuo je John Michael Crichton, američki autor znanstvene fantastike, filmski režiser i producent. Poznat i hrvatskoj publici, u mnogome je zadužio žanr.

Rođen 23. listopada 1942. godine u Chicagu, savezna država Illinois, Crichton je odrastao u mjestu Roslyn na njujorškom Long Islandu. Na prestižnom harvardskom koledžu diplomirao je antropologiju godine 1964., i to s odlikom. Titulu doktora medicine polučio je pet godina kasnije, na medicinskom fakultetu, također u Harvardu, a postdiplomski studij na kalifornijskom Institutu za biološke studije Jonas Salk 1970. godine. Impozantne građe i brojnih interesa, ženio se četiri puta, te imao petoro djece.

Prvi roman s elementima *techno thrillera* objavio je 1966. godine, pod pseudonimom John Lange, a prvi TV film (*Pursuit*) režirao je 1972. godine. Klasični žanrovski film *Westworld* režirao je 1973. godine, dok njegov film *Coma* iz 1978. ima elemente *horror*a i spekulacije. Općenito, Crichton se nije držao samo znanstvene fantastike, već se i u književnosti i u filmu rado okušavao u raznim žanrovima, uključujući *thriller*, ali i radove na rubu epske fantastike, kao u romanu *Eaters of the Dead*, ekraniziranom kao *13. ratnik*. Njegov opus je vrlo opsežan, a svakako treba izdvojiti roman *Jurski park* iz 1990., ekraniziran tri godine kasnije u režiji Stevena Spielberga, kao i nastavak *Izgubljeni svijet*, ekraniziran 1997. godine. Možemo slobodno reći da je upravo Crichtonov rad potaknuo globalno zanimanje za izumrle gmazove. Ukupno je ekranizirano tucet njegovih romana raznih žanrova, među kojima možemo izdvojiti SF roman *Sfera* iz 1987., ekraniziran 1998. godine. Objavljivao je i faktografska djela o ekologiji.

Michael Crichton rado je nastupao u javnosti, a popularnošću je zadobio status zvijezde. Primio je niz nagrada i priznanja, ali nijednu žanrovsku nagradu znanstvene fantastike. Njemu u čast nazvan je dinosaurus *Crichtonsaurus bohlini*.